

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально–науковий інститут економіки і управління

Кафедра фінансів

«До захисту в ЕК»

Директор інституту

_____

(підпис)

Олег ШЕРЕМЕТ

(ім'я та прізвище)

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____

(підпис)

Лада ШПІНЯН

(ім'я та прізвище)

«__» _____ 2024 р.

«__» _____ 2024 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА**

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва спеціальності)

освітньо–професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування
на тему: **Оцінка фінансових ризиків у системі управління фінансовою
безпекою підприємства**

Виконала: здобувачка 2 курсу, групи ЗФІ-2-4М

Швець Сабіна Михайлівна
(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

_____ (підпис)

Керівник: Дем'яненко Інна Вікторівна
(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

_____ (підпис)

Рецензент Ольга Михайлівна
(ім'я та прізвище)

_____ (підпис)

Я, як здобувачка Національного університету харчових технологій, розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я, не надавала і не одержувала недозволеної допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Здобувачка _____
(підпис)

Київ – 2024 р.

м'ясокомбінат», табл. 2.8. Аналіз ділової активності ТОВ «Київський м'ясокомбінат»,
табл. 3.7. Індекс фінансової безпеки (I_{FS}) ТОВ «Київський м'ясокомбінат» на 2024 р.

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I	Дем'яненко І.В.		
II	Дем'яненко І.В.		
III	Дем'яненко І.В.		

7. Дата видачі завдання 09 жовтня 2023 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Вибір теми, написання заяви і узгодження плану кваліфікаційної роботи з керівником	до 09.10.2023	
2	Робота над 1-м розділом та перевірка керівником	до 06.11.2023	
3	Робота над 2-м розділом та перевірка керівником	до 30.11.2023	
4	Робота над 3-м розділом та перевірка керівником	до 21.12.2023	
5	Оформлення роботи і подання керівникові для проходження попереднього захисту	до 08.01.2024	
6	Подання кваліфікаційної роботи з підтвердження керівника на перевірку академічного плагіату.	30.01.2024	
7	Доопрацювання кваліфікаційної роботи після попереднього захисту та перевірки на плагіат, узгодження змісту доповіді та презентації з керівником, отримання відзивів на роботу, підпис керівника	до 09.02.2024	
8	Підпис остаточного варіанту роботи завідувачем кафедри	13.02.2024	

Здобувач

(підпис)

Швець С.М.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Дем'яненко І.В.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Швець С. М. «Оцінка фінансових ризиків у системі управління фінансовою безпекою підприємства»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування. Національний університет харчових технологій, Київ, 2024.

Кваліфікаційну роботу присвячено обґрунтуванню заходів управління фінансовою безпекою підприємства на основі дослідження теоретичних положень та практичних аспектів.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури і додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми та сформульовано завдання дослідження.

В першому розділі досліджено теоретичні засади управління фінансовою безпекою підприємств.

У другому розділі проаналізовано управління фінансовою безпекою підприємства за матеріалами ТОВ «Київський м'ясокомбінат».

У третьому розділі обґрунтовано напрями покращення управління фінансовою безпекою та фінансовими ризиками підприємств, проведено моделювання рівня фінансової безпеки підприємства.

Ключові слова: *фінансова безпека, фінансові ризики, ліквідність, фінансова стійкість, ділова активність, боргове навантаження*

SUMMARY

Shvets S. M. «Assessment of financial risks in the management system of financial security of the enterprise»

Qualification work for obtaining a master's degree in the specialty 072 Finance, banking and insurance. National University of Food Technologies, Kyiv, 2024.

The qualification work is devoted to the justification of measures for managing the financial security of the enterprise based on the study of theoretical provisions and practical aspects.

The qualification work consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of used literature and appendices.

The introduction substantiates the relevance of the topic and formulates the task of the research.

The first chapter examines the theoretical principles of managing the financial security of enterprises.

The second chapter analyzes the management of the financial security of the enterprise based on the materials of LLC "Kyiv Meat Processing Plant".

In the third section, directions for improving the management of financial security and financial risks of enterprises are substantiated, modeling of the level of financial security of the enterprise is carried out.

Key words: *financial security, financial risks, liquidity, financial stability, business activity, debt burden*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ.....	9
1.1. Сутність та ознаки фінансової безпеки підприємства.....	9
1.2. Теоретичні основи управління фінансовою безпекою підприємства.....	16
1.3. Методичні підходи аналізу фінансової безпеки та фінансових ризиків підприємства.....	22
Висновки до розділу 1.....	31
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА ЗА МАТЕРІАЛАМИ ТОВ «КИЇВСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ».....	33
2.1. Загальна характеристика ТОВ «Київський м'ясокомбінат».....	33
2.2. Аналіз фінансового стану ТОВ «Київський м'ясокомбінат».....	43
2.3. Аналіз фінансової безпеки та фінансових ризиків ТОВ «Київський м'ясокомбінат».....	55
Висновки до розділу 2.....	70
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ТА ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВ.....	72
3.1. Перспективи покращення управління фінансовою безпекою ТОВ «Київський м'ясокомбінат».....	72
3.2. Шляхи зменшення фінансових ризиків підприємства.....	78
3.2. Моделювання рівня фінансової безпеки підприємства.....	82
Висновки до розділу 3.....	92
ВИСНОВКИ.....	94
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	97
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний стан макроекономічного та політичного середовища діяльності підприємств визначається початком у лютому 2022 р. воєнних дій на території України, що знижує потенціал підприємств для самостійного стійкого економічного зростання, в тому числі знижує потенціал забезпечення та ефективного управління фінансовою безпекою підприємств. Істотно збільшуються фінансові та нефінансові ризики підприємств, знищуються виробничі потужності, а з ними і знижується фінансова безпека підприємств. Відповіддю на ці виклики має стати застосування найактивніших методів і способів управління фінансовою безпекою підприємств, в тому числі підприємств, що мають стратегічне значення або забезпечують продовольчу безпеку в державі.

Здатність підприємств вчасно та адекватно реагувати на зовнішні та внутрішні загрози, ефективно управляти внутрішніми загрозами, розробка заходів щодо зменшення їхнього впливу є запорукою успішного функціонування на ринку. Існування ефективної системи заходів забезпечення фінансової безпеки, яка забезпечить захист підприємства від загроз є однією із найважливіших умов забезпечення стійкого зростання підприємства та формування позитивних результатів його фінансової діяльності.

Теоретичні засади та концептуальні положення управління фінансовою безпекою підприємств досліджуються у світовій та вітчизняній науковій фінансовій літературі. Серед вітчизняних науковців варто відзначити науковий доробок таких вчених: Бондаренко С., Бутова Т., Варналій З., Докієнко Л., Жукевич С., Жук Н., Левковець Н., Мельник С., Пойда-Носик Н. та інших вчених, які досліджували особливості управління фінансовою безпекою підприємств в умовах конкурентного та ринкового середовища, однак, воєнний та повоєнний часи вимагають перегляду підходів до управління фінансовою безпекою та продукування нових прогресивних підходів до управління фінансовою безпекою.

Мета і завдання. Метою дослідження є обґрунтування заходів управління

фінансовою безпекою підприємства на основі дослідження теоретичних положень та практичних аспектів.

Для досягнення мети дослідження необхідно було поставити і вирішити такі завдання:

- систематизувати науково-методичні підходи до трактування поняття «фінансова безпека підприємства», встановити їх переваги та недоліки;
- узагальнити теоретичні підходи управління фінансовою безпекою підприємства;
- здійснити оцінку підходів до аналізу ефективності управління фінансовою безпекою та аналізу фінансових ризиків підприємства;
- надати загальну характеристику та оцінку діяльності підприємства;
- провести аналіз фінансового стану підприємства;
- провести аналіз фінансової безпеки та фінансових ризиків підприємства;
- обґрунтувати перспективи покращення управління фінансовою безпекою;
- визначити зменшення фінансових ризиків підприємства;
- провести моделювання рівня фінансової безпеки підприємства та оцінку фінансового ефекту від запропонованих заходів покращення управління фінансовою безпекою.

Об'єктом дослідження є оцінка фінансових ризиків у системі управління фінансовою безпекою підприємства.

Предмет дослідження - теоретико-методичні та науково-практичні аспекти управління фінансовою безпекою.

Методи дослідження. Теоретичною та методичною основою кваліфікаційної роботи є положення сучасної економічної теорії (теорії фінансів), викладені в наукових працях вітчизняних і зарубіжних учених, які висвітлюють фундаментальні основи визначення фінансової безпеки підприємств. У роботі використано такі методи економічних досліджень: діалектичного пізнання (дослідження суті поняття «фінансова безпека підприємства»); теоретичного узагальнення, системного аналізу (дослідження суті поняття «фінансова безпека підприємства», управління фінансовою безпекою кількісних і якісних методів

оцінювання фінансової безпеки, оцінювання фінансових ризиків); причинно-наслідковий аналіз (аналіз рівня фінансової безпеки підприємства); табличний і графічний (характеристика показників стану та динаміки фінансової безпеки підприємств, фінансових ризиків), метод моделювання (моделювання рівня фінансової безпеки підприємства на плановий рік).

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі та нормативно-правові акти, що регулюють діяльність підприємств, в тому числі у сфері оподаткування, управління підприємствами різних організаційно-правових форм та їх реорганізації, звітні дані Державної служби статистики України, дані фінансової звітності ТОВ «Київський м'ясокомбінат» та інших переробних підприємств.

Практичне значення одержаних результатів. Практична цінність одержаних результатів полягає у можливості застосування у діяльності ТОВ «Київський м'ясокомбінат» для покращення управління фінансовою безпекою та зменшення фінансових ризиків у напрямі покращення коефіцієнта покриття до абсолютного рівня фінансової безпеки, коефіцієнт абсолютної ліквідності до абсолютного рівня фінансової безпеки, коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності до абсолютного рівня фінансової безпеки, коефіцієнт співвідношення оборотності дебіторської та кредиторської заборгованостей до критичного рівня фінансової безпеки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Сутність та ознаки фінансової безпеки підприємства

Еволюція суспільства, економічної та фінансової систем, економічної активності, умов діяльності підприємств є постійним явищем, постійно поповнюється різними ризиками та загрозами. Тому підприємствам доводиться постійно розробляти нові шляхи виходу зі складних фінансових ситуацій для забезпечення власної фінансової безпеки. Особливої уваги потребує проблематика безпеки підприємств в умовах воєнного стану з лютого 2022 р., оскільки під загрозою опинилася не лише цілісність майна підприємства, а й інші загрози.

Також фінансова безпека підприємства входить до піраміди фінансової безпеки і забезпечується на всіх рівнях фінансів і фінансової системи. Виокремлюють фінансову безпеку на світовому (міжнародному чи міждержавному) рівні та держави, фінансову безпеку регіонів чи місцевого самоврядування, фінансову безпеку галузі (виду економічної діяльності), фінансову безпеку домогосподарства, фінансову безпеку банку чи страхової компанії.

Біляк Ю. на підставі проведеного дослідження і систематизації наукових поглядів визначила, що «фінансова безпека — це стан фінансів і фінансових інститутів, який забезпечує гарантований захист національних економічних інтересів, розвиток національної економіки, фінансової системи та всієї сукупності фінансових відносин і процесів у державі, галузі, секторі. А також готовність і здатність фінансових інститутів створювати механізми реалізації і захисту інтересів розвитку національних фінансів, підтримка соціально-політичної стабільності суспільства, а так само формується необхідний і достатній

економічний потенціал і фінансові умови для збереження цілісності й єдності фінансової системи навіть при найбільш несприятливих варіантах розвитку внутрішніх і зовнішніх процесів й успішного протистояння внутрішнім і зовнішнім загрозам фінансової безпеки» [1, с. 81]. Біляк Ю. доводять, що фінансова безпека забезпечується на всіх рівнях фінансової системи починаючи від публічних фінансів до окремого підприємства чи навіть домогосподарства (індивіду).

Сутність та ознаки фінансової безпеки підприємства визначаються сутністю поняття «безпека», що є загальною категорією та означає захист чи захищеність від певних загроз. Для визначення сутності фінансової безпеки підприємства, що покладено в основу кваліфікаційної роботи опрацьовано провідні сучасні дослідження. Дослідники фінансової безпеки підприємства для визначення сутності фінансової безпеки підприємства використовують одну або декілька ключових характеристик (у формулюванні Мельника С. І. – ключове «ядро» поняття [2, с. 58]) у визначенні.

Черевко О., Назаренко С., Зачосова Н., Носань Н. [3], Марусяк Н., Бак Н. [4], Бутова Т. [5], Вудвуд В., Батієвська О. [6] є прихильниками багатоаспектності (системності, комплексності) у дослідженні сутності фінансової безпеки підприємства. Черевко О., Назаренко С., Зачосова Н., Носань Н. визначають економічну та фінансову безпеку як умову («security as a condition»), можливість («security as a opportunity»), ознаку («security as a condition») чи здатність («security as a sign of, ability to»), результат («security as a result») [3, с. 3]. Такі ознаки можна назвати загальними для фінансової безпеки підприємств, тобто вони не спеціальні/специфічні, не фінансові і характеризують фінансову безпеку із використанням загальних, філософських категорій.

Реалізація особливостей та проявів сутності фінансової безпеки як на рівні підприємств (суб'єктів господарювання), так і на рівні держави за окремими підходами наведено у таблиці 1.1. З таблиці видно, що фінансова безпека тісно пов'язана з фінансовими ризиками і потреба забезпечення безпеки визначена як захист від ризиків (перший підхід), фінансова безпека як можливість для протидії

ризикам (другий підхід), фінансова безпека як ознака та здатність до контроль ризиків і здатність до компенсації ризиків (третій підхід), фінансова безпека як подальша діяльність без ризику (четвертий підхід), фінансова безпека як результат відмови від ризикованої діяльності та ефективного поєднання інструментів фінансового, кризового та ризик-менеджменту.

Таблиця 1.1

**Наукові погляди на визначення фінансово-економічної безпеки в
рамках системного підходу**

Підхід	Для суб'єктів господарювання (мікрорівень)	Для держави (макрорівень)
Безпека як умова	відсутність загроз	
	наявність достатніх корпоративних ресурсів	наявність достатніх ресурсів для потреб національної економіки
	досягнення економічної мети створення	задоволення економічних і фінансових потреб бізнесу та суспільства
	захист від небезпек, загроз, ризиків та їх негативного впливу	
Безпека як можливість для	протидія небезпекам, загрозам, ризикам	
	отримання конкурентних переваг на ринку	підвищення рівня економічної свободи
	підвищення інвестиційної привабливості	
	створення умов для фінансово-економічного розвитку	
Безпека як ознака, здатність до	стабільне та економічно ефективне функціонування	збалансована економічна політика
	високий рівень економічного розвитку та потенціалу	ефективний розподіл національних ресурсів
	контроль несприятливих наслідків небезпек, загроз і ризиків і здатність їх компенсувати	
Безпека як умова	фінансова стабільність і незалежність	фінансово-економічний суверенітет
	подальша діяльність без ризику банкрутства та ліквідації	визнання на міжнародній економічній арені та у світовій фінансовій системі
	здатність задовольнити інтереси зацікавлених сторін	здатність задовольнити національні економічні інтереси
	позитивний імідж і репутація	
Безпека як результат	раціональне використання ресурсів і підприємницьких можливостей	
	ефективне поєднання інструментів фінансового, кризового та ризик-менеджменту	ефективна система фінансового моніторингу, нагляду, контролю, регулювання
	відмова від ризикованої діяльності	проведення успішної економічної та фінансової політики
	зваженість управлінських рішень	реалізація стратегії національної безпеки

Джерело: побудовано за [3, с. 3]

Марусяк Н., Бак Н. визначають не загальні ознаки фінансової безпеки (умова, можливість, ознака, здатність, результат), а специфічні ознаки, що визначають фінансову безпеку з позиції фінансів підприємства та одним з підходів є розуміння фінансової безпеки як діяльності з управління ризиками, в тому числі фінансовими ризиками (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Підходи до визначення сутності фінансової безпеки підприємств
Джерело: побудовано за [4, с. 112-113]

На основі рис. 1.1 узагальнимо підходи до визначення сутності фінансової безпеки підприємств.

1. Фінансова безпека як складова економічної безпеки підприємства. Прихильниками такого підходу є Товпик Д., Дем'янчук О.: «фінансова безпека підприємства – це одна зі складових частин економічної безпеки, яка характеризується таким фінансовим станом підприємства, при якому воно здатне мінімізувати ризики, протидіяти або попереджувати можливі внутрішні та зовнішні фінансові загрози, забезпечуючи при цьому стабільність діяльності у довгостроковому періоді» [7, с. 140]. Варто зауважити, що фінансова безпека є не лише складовою економічної безпеки, а провідною складовою, оскільки забезпечує фінансування інших сфер і напрямів діяльності підприємства.

На нашу думку, не можливо досягти безпечного стану інших складових економічної безпеки підприємства («силова, інформаційна, техніко-технологічна, політико-правова, кадрова, екологічна» [7, с. 140] або «господарсько-виробнича безпека (техніко-технологічна безпека, екологічна безпека, фінансова безпека), зовнішньо-економічна безпека (політико-правова безпека), внутрішньо-економічна безпека (кадрова безпека, інформаційна безпека, комерційна безпека, силова безпека, інтелектуальна безпека)» [8, с. 2-3]) та безпеки підприємства в цілому, якщо підприємство не забезпечило фінансову безпеку і не забезпечило достатній обсяг фінансування. Коць Д. розділяє нашу позицію та визначає: «фінансову безпеку можна вважати ключовою серед інших складових, оскільки вона є результуючою як стосовно зміни рівня безпеки» [9]. Визначення фінансової безпеки з позиції належності до економічної безпеки мають місце у працях Макарчук І., Малишко В., Яременко Л. [10, с. 185].

2. Фінансова безпека підприємства як самостійний об'єкт управління. Такий підхід дискутує та опонує першому підходу, тобто визначає не як складову загальної економічної безпеки, а виокремлює як самостійний об'єкт управління з відповідним управлінським інструментарієм. Гайдуков М., Шуміло О. використовують управлінський підхід до сутності фінансової безпеки підприємств: «фінансова безпека підприємства є інструментом, що забезпечує стійкість і захищеність підприємства, в процесі реалізації стратегії свого розвитку, від внутрішніх і зовнішніх факторів, чинників і загроз у поточному періоді діяльності підприємства та в перспективі» [11, с. 88].

3. Фінансова безпека підприємства як детермінований рівень фінансового стану. Такий підхід використовує Жук Н., коли визначає фінансову безпеку підприємства як «система кількісних та якісних параметрів фінансового стану підприємства, які комплексно відображають рівень його фінансової захищеності» [12, с. 108] або «є системою кількісних та якісних параметрів фінансового стану підприємства, які комплексно відображають рівень його фінансової захищеності, що охоплюють різні сторони діяльності суб'єктів господарювання і мають на них прямий чи опосередкований вплив» [13, с. 173]. Поєднання понять «фінансовий

стан» та «захищеність підприємства» використовують також у визначеннях Гріщенко І., Гринчук Т. [14], Макарчук І., Малишко В., Яременко Л. [10, с. 185].

Кужелєв М. О., Федина В. В., Щербина В.Ю. під фінансовою безпекою підприємства розуміють «такий фінансовий стан підприємства, за якого воно може активно протистояти існуючим та потенційним загрозам внутрішнього та зовнішнього середовища через здійснення ефективного фінансового менеджменту для забезпечення свого розвитку в майбутньому й досягнення стратегічних цілей» [15, с. 75].

Вудвуд В., Батієвська О. [6] використовують комплексний підхід у межах даного, який базується на певному фінансовому стані з дотриманням чотирьох вимог: «фінансова безпека підприємства – це такий його фінансовий стан, який характеризується, по-перше, збалансованістю та якістю сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, що використовуються підприємством; по-друге, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз; по-третє, здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію його фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів; по-четверте, забезпечувати ефективний і сталий розвиток цієї фінансової системи» [6, с. 90-91].

4. Фінансова безпека підприємства як діяльність з управління ризиками. Такий підхід можна вважати ретроспективним, оскільки його використовували десятиліття тому та майже не використовується у сучасних дослідженнях. Прихильниками такого підходу є дослідники Кириченко О., Кудря І., Куцик В., Бартиш А. та інші. На їхню думку, «фінансову безпеку підприємства визначають як діяльність з управління ризиками та захисту інтересів підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз з метою забезпечення стабільного розвитку підприємництва та зростання його власного капіталу в поточній і стратегічній перспективі» [16, с. 26; 17, с. 251]. Макарчук І., Малишко В., Яременко Л. серед кількох визначень, визначає фінансову безпеку підприємства як «система, яка спрямована на ефективне управління фінансовим ризиком підприємства» [10, с. 185]. Саме поєднання суті фінансової безпеки і фінансових ризиків наведено у

вище зазначених визначеннях, тому забезпечення фінансової безпеки підприємства не можливе без такої складової як управління ризиками.

5. Фінансова безпека підприємства як рівень збалансованості фінансових показників. Про збалансування фінансових показників як одну з ознак фінансової безпеки підприємства визначають Вудвуд В., Батієвська О. [6, с. 90-91], проте частіше вчені оперують поняттям «фінансова рівновага» у даному контексті. Під фінансовою безпекою підприємства, на думку Мельник С., розуміється «стан фінансової системи, за якого зберігається фінансова рівновага та здійснюється протидія загрозам, внаслідок чого забезпечується її стійкість, стабільність та надійність, що сприяє досягненню визначених цілей та стратегії розвитку» [2, с. 57, 84].

Серед інших підходів до визначення сутності фінансової безпеки підприємства, які не визначені на рисунку 1.1 варто відмітити розуміння фінансової безпеки як певної здатності або спроможності: «фінансова безпека підприємства характеризується здатністю підприємства забезпечити такий фінансовий стан, за якого воно в змозі протистояти вже існуючим та потенційним загрозам шляхом ефективного фінансового управління для забезпечення розвитку економічної діяльності підприємства» [4, с. 111].

Серед інших підходів до визначення сутності фінансової безпеки підприємства, які не визначені на рисунку 1.1 варто відмітити розуміння фінансової безпеки як стан захищеності підприємства, «його ресурсів, фактичного виробничого та інтелектуального потенціалу» [18, с. 157], «від «внутрішніх та зовнішніх загроз» [6, с. 90-91; 19, с. 41], «потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього середовища» [18, с. 157].

Павлов К., Павлова О., Крижанівський С., Савчук А. поєднують сутність фінансової безпеки підприємства із захищеністю, проте фінансову безпеку визначають не як стан захищеності, а лише як інструмент сприяння захищеності: «Фінансова безпека ... сприяє захищеності його фінансово-економічних інтересів від негативних внутрішніх і зовнішніх загроз, захищає фінансові інтереси власників підприємства, здійснює контроль за фінансовими ресурсами

підприємства, здатна протистояти існуючим і виникаючим небезпекам, які завдають фінансової шкоди підприємству або непередбачувано змінюють структуру власного капіталу» [22, с. 9].

Макарчук І., Малишко В., Яременко Л. застосовують системний підхід: «система, яка забезпечує стабільність найважливіших фінансових пропорцій розвитку підприємства, котрі формують захищеність його фінансових інтересів; система, яка направлена на створення необхідних фінансових передумов зростання підприємств у теперішньому, а також і у перспективному періодах; система, яка спрямована на створення або коригування та реалізацію ефективної фінансової стратегії при умові динамічних преумов розвитку ринку» [10, с. 185].

Бутова Т. у дисертації «Фінансова безпека підприємства торгівлі» виділяє декілька підходів до визначення залежно від категоріальної належності - розрахунково-аналітичної та організаційно-управлінської, в тому числі з позиції прикладного ракурсу. Розуміння фінансової безпеки викладене як певного фінансового стану або ж певного рівня фінансових ризиків, що передбачає застосування управлінських рішень та дій.

Отже, фінансова безпека підприємства – це одна з категорій фінансової науки, яка передбачає певний фінансовий стан підприємства з можливістю забезпечувати діяльність підприємства, незважаючи на вплив реальних та потенційних, внутрішніх та зовнішніх загроз і ризиків, в тому числі фінансових ризиків. Фінансова безпека є похідною від фінансових ризиків, оскільки їх наявність створює загрозу фінансовому стану підприємства.

1.2. Теоретичні основи управління фінансовою безпекою підприємства

Дослідження поняття «управління фінансовою безпекою підприємства» доповнює дослідження теоретичних та концептуальних основ, чому перебувало визначення сутності поняття «фінансова безпека підприємства». На думку Пойда-Носик Н., Черленяк І., управління фінансовою безпекою підприємства можна

розглядати «як систему принципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням захисту пріоритетних фінансових інтересів суб'єкта фінансових відносин від зовнішніх і внутрішніх загроз та спрямованих на створення умов для стабільного розвитку у майбутньому періоді» [23, с. 60].

Важливою складовою системи управління фінансовою безпекою є механізм управління фінансовою безпекою, основні компоненти якого зображені на рис. 1.2.

Рис. 1.2. Основні компоненти управління фінансовою безпекою підприємства

Джерело: побудовано за [23, с. 60]

Метою управління фінансовою безпекою підприємства може бути «гарантія стабільного фінансового стану підприємства на сучасному етапі часу та високого фінансового потенціалу розвитку у майбутньому» [23, с. 60] або «головну ціль, яка полягає в забезпеченні максимально ефективного та стійкого функціонування суб'єкта, що господарює» [7, с. 140]. На нашу думку, мета управління фінансовою безпекою підприємства повинна варіюватися залежно від фактичного стану фінансової безпеки та фінансового стану, проте кінцевий результат впровадження управління фінансовою безпекою є формування безпечного фінансового стану, що дозволить забезпечити діяльність у поточному періоді та сформує

перспективи для розвитку у середньо- та довгостроковому періоді незважаючи на вплив реальних та потенційних, внутрішніх та зовнішніх загроз і ризиків. Мета управління фінансовою безпекою нерозривно пов'язана з мінімізацією негативного впливу наявних ризиків та моніторинг і недопущення негативного впливу потенційних ризиків.

Суб'єктами управління фінансовою безпекою підприємства можуть бути як внутрішні, так і зовнішні суб'єкти. Пойда-Носик Н., Черленяк І. до внутрішніх суб'єктів управління фінансовою безпекою підприємства відносить наступні: «власник, фінансовий директор, керівник служби (відділу) фінансово-економічної безпеки, керівники структурних підрозділів» [23, с. 60], до зовнішніх суб'єктів – «партнери з бізнесу, правоохоронні органи, державні органи влади, страхові організації, консалтингові фірми, ЗМІ» [23, с. 60]. Можемо відмітити, що перелік суб'єктів управління фінансовою безпекою є індивідуальним та залежить від організаційно-правової форми господарювання та організаційної структури. Якщо підприємство зареєстроване як акціонерне товариство відповідно до Закону України «Про акціонерні товариства» від 27.07.2022 р. № 2465-IX [24], тоді застосовується однорівнева структура управління із загальними зборами та радою директорів, або дворівнева структура управління із загальними зборами, наглядовою радою, виконавчим колегіальним або одноосібним органом. Якщо підприємство зареєстроване як товариство з обмеженою відповідальністю, товариство з додатковою відповідальністю відповідно до Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 р. № 2275-VIII [25], тоді органами управління є загальні збори учасників, наглядова рада (у разі утворення) та виконавчий орган. Окрім органів управління підприємствами, до суб'єктів управління фінансовою безпекою можуть належати головний бухгалтер та працівники бухгалтерії, фінансовий та комерційний директори, юристи, служба безпеки, фінансові аналітики, кредитори, обслуговуючі банки та працівники таких установ, представники контролюючих органів (Бюро економічної безпеки України, Державна податкова служба України, Державна аудиторська служба України, Державна служба фінансового

моніторингу, Національний банк України, НКЦПФР) та органів місцевого самоврядування, тощо. Альтернативні переліки суб'єктів управління фінансовою безпекою пропонують Носова Є., Мугуєв К., Русінов В. [26, с. 101-102], Орехова К., Головка О., Христофорова О., Єфименко М. [27, с. 16].

Об'єктами управління фінансовою безпекою підприємства можуть бути «параметри фінансово-економічної діяльності підприємства (фінансові ресурси, інвестиції, структура капіталу, фінансові ризики, грошові потоки тощо); інформація; персонал» [23, с. 60] або «продукція підприємства, інформаційні потоки, нематеріальні цінності, ноу-хау, трудовий потенціал, виробничі фонди, імідж підприємства» [27, с. 16]. Якщо враховувати високу чисельність об'єктів управління фінансовою безпекою, то серед таких об'єктів обов'язково виділено фінансові ризики. Отже, фінансові ризики – є одним з об'єктів управління фінансовою безпекою. Вважаємо, що фінансова безпека підприємства пов'язана з фінансовим станом підприємства, тому, об'єктами управління фінансовою безпекою може бути рівень ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності, ділової активності та ін., відповідно, вторинний рівень управління фінансовою безпекою формує вторинний перелік об'єктів управління фінансовою безпекою:

- за напрямом ліквідності: оборотний капітал, грошові кошти, запаси та поточні зобов'язання,
- за напрямом фінансової стійкості: власний капітал та його складові, довгострокові та поточні зобов'язання, співвідношення строків сплати боргових зобов'язань та надходження власного капіталу, структура капіталу, його середня вартість тощо,
- за напрямом рентабельності: собівартість, валовий прибуток, фінансовий результат за видами діяльності, чистий фінансовий результат,
- за напрямом ділової активності: доходи від реалізації продукції, асортимент та ціни продукції,
- додатково: ринкова вартість підприємства, котирування акцій, рівень дивідендних виплат, рівень податкового навантаження тощо.

Критеріями управління фінансовою безпекою підприємства є «значення індикаторів, що кількісно визначають стабільність фінансового стану, здатність до розвитку та рівень фінансових ризиків; відсутність корпоративних конфліктів та ступінь гармонізації фінансових інтересів» [23, с. 61].

Принципи управління фінансовою безпекою підприємства визначаються з загальних та спеціальних принципів управління, які визначені у працях дослідників-фінансистів [6, с. 92; [7, с. 140-141; 23, с. 61; 28]. Основні принципи управління фінансовою безпекою підприємства:

- системність та комплексний характер управлінських рішень щодо фінансової безпеки визначається внутрішньою складною будовою фінансової безпеки. Фінансова безпека підприємства складається з таких складових: «грошова безпека, кредитна безпека, інвестиційна безпека, бюджетно-податкова безпека» [26, с. 104], тому будь-яке управлінське рішення щодо фінансової безпеки повинно враховувати аспекти забезпечення кожної зі складових;

- інтегрованість із загальною системою управління підприємством та економічною безпекою підприємства, що передбачає перевірку управлінських рішень щодо фінансової безпеки із іншими управлінськими рішеннями та рішеннями щодо кадрової, екологічної, технологічної, інформаційної, інтелектуальної, комерційної безпеки тощо.

- спрямованість на стратегічні цілі фінансово-економічного розвитку підприємства та узгодженість з потребами сталого розвитку підприємства;

- безперервність (неперервність) управління фінансовою безпекою підприємства, що пов'язане з постійними викликами та загрозами фінансовій безпеці;

- оперативність прийняття управлінських рішень щодо фінансової безпеки, особливо актуальним є принцип оперативності під час виникнення загроз діяльності підприємства та динамічність управління;

- варіативність підходів до розробки окремих управлінських рішень щодо фінансової безпеки або гнучкість управління. Найчастіше у практичній діяльності формують декілька варіантів управлінських рівень відповідно до оптимального,

песимістичного та оптимістичного варіантів. За допомогою економіко-математичного моделювання можуть складати декілька варіантів або декілька десятків варіантів управлінських рішень;

- ефективність та результативність управлінських рішень щодо фінансової безпеки, що приймаються. Критерії ефективності повинні бути на рівні рекомендованих (нормативних) значень фінансових показників;

- плановість управлінських рішень та розробка планових показників значень фінансових показників,

- законність управлінських рішень, особливо у частині прийняття рішень за грошовою складовою та платіжною дисципліною, кредитною складовою, податковою складовою. Для забезпечення принципу законності в управлінні фінансовою безпекою до складу суб'єктів управління рекомендовано залучати юристів підприємства, юрист-консультантів на умовах аутсортингу;

- стимулювання та відповідальність суб'єктів управління фінансовою безпекою (уповноважений персонал і керівництво).

До функцій суб'єктів управління фінансовою безпекою належать загальні функції управління (планування і прогнозування; облік і контроль; організація і регулювання; мотивація та стимулювання) та спеціальні:

- аналіз рівня фінансової безпеки підприємства;

- постійний моніторинг і аналіз умов, чинників, загроз та індикаторів фінансової безпеки;

- планування комплексу управлінських заходів і дій для забезпечення фінансової безпеки підприємства,

- мотивація прийняття ефективних, результативних управлінських рішень щодо забезпечення фінансової безпеки підприємства,

- контроль за реалізацією прийнятих управлінських рішень у сфері фінансової безпеки підприємства.

1.3. Методичні підходи аналізу фінансової безпеки та фінансових ризиків підприємства

Жукевич С., Жук Н. [29] для аналізу рівня фінансової безпеки підприємств (на прикладі підприємств харчової промисловості) використовують виключно моделі діагностики кризи та банкрутства: Е. Альтмана (Altman Z-score Plus), К. Спрінгейта, Р. Ліса, Дж. Таффлера, У. Бівера, О. Терещенка та А. Матвійчука. В іншому дослідженні Жук Н. пропонує проводити аналіз рівня фінансової безпеки за фінансовими коефіцієнтами за напрямками: фінансової стійкості (вісім фінансових коефіцієнтів), ліквідності та платоспроможності (чотири фінансових коефіцієнтів), майнового стану (чотири фінансових коефіцієнтів), фінансової незалежності (три фінансових коефіцієнтів), ділової активності (шість фінансових коефіцієнтів), ефективності діяльності (п'ять фінансових коефіцієнтів) [13, с. 171].

Рябоволик Т., Андрощук І., Пітел Н. пропонує проводити аналіз рівня фінансової безпеки за фінансовими коефіцієнтами за напрямками: платоспроможності (чотири фінансових коефіцієнтів), фінансової стійкості (три фінансових коефіцієнтів), ділової активності (три фінансових коефіцієнтів), рентабельності (сім фінансових коефіцієнтів) [30]. Такий перелік показників більш адаптований до експрес-аналізу фінансової безпеки або фінансової безпеки у короткостроковій перспективі. Недоліком підходу Жук Н. [13], Рябоволик Т., Андрощук І., Пітел Н. [30] є відсутність аналітичного забезпечення, критичних значень тощо.

Грищенко І.В., Гринчук Т.П. пропонують оцінювати фінансову безпеку підприємств у такій послідовності:

- 1) оцінка динаміки основних індикаторів фінансової безпеки (ліквідності і платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, фінансових результатів (прибутки і доходи, витрати, собівартість),

2) порівняння фактичних та нормативних (порогових, середньогалузевих) значень основних індикаторів фінансової безпеки,

3) визначення рівня фінансової безпеки підприємства: нормальний, передкризовий, кризовий та критичний [14].

Недоліком підходу Гріщенко І., Гринчук Т. є відсутність аналітичного забезпечення фінансової безпеки підприємства, нормативних (порогових, середньогалузевих) значень основних індикаторів фінансової безпеки, нормативних (порогових) значень рівня фінансової безпеки, тому застосування підходу Гріщенко І., Гринчук Т. не можливо у практичному аналізі та даній кваліфікаційній роботі.

Дещо іншу послідовність аналізу фінансової безпеки підприємства та інший аналітичний інструментарій пропонує Докієко Л.

I. Класичний інструментарій фінансового аналізу (аналіз коефіцієнтів (рентабельність операційних витрат, ROA, ROE, період обороту запасів, період обороту дебіторської заборгованості, період обороту кредиторської заборгованості, робочий цикл, цикл обороту грошей, коефіцієнт фінансової автономії, коефіцієнт фінансової стабільності, коефіцієнт довгострокового залучення капіталу, коефіцієнти поточної ліквідності, швидкої, абсолютної, коефіцієнт маневреності капіталу); дискримінантні статистичні моделі ймовірності банкрутства),

II. Інструментарій оцінки фінансової стійкості (рівень фінансової стійкості операційної діяльності; модифікована модель фінансової звітності),

III. Інструментарій управління на основі вартісного підходу (модель «VBM–EVA–BSC») [31, с. 197-201].

Макарчук І. М., Малишко В. В., Яременко Л. М. визначають три методи оцінки фінансової безпеки підприємств:

1) методи інтегральної оцінки (ресурсно-функціональний, програмно-цільовий, скоринговий),

2) індикаторні методи (порівняльний, за критерієм мінімізації сукупного збитку, за критерієм достатності обігових коштів, за критерієм вартості підприємства),

3) методи аналізу банкрутства підприємства [10, с. 188].

Інша група дослідників запропонували оцінювання ступенів і рівнів основних складників фінансової безпеки операційної діяльності підприємств через модель оцінювання ступеня фінансової стійкості операційної діяльності та модель оцінювання ступеня ліквідності підприємства. Григорук П., Хрущ Н. та Григорук С. також обмежують оцінку фінансової стійкості показниками ліквідності і фінансової стійкості [33, с. 176]. На нашу думку, обмежуватися оцінкою фінансової стійкості та ліквідності не варто, оскільки фінансову безпеку формують такі напрями фінансових показників як рентабельність, ділова активність, податкове навантаження та ін.

Подібні обмеження присутні у дослідженні Варналія З., Бондаренко С., оскільки фінансова безпека оцінюється трьома показниками ліквідності, коефіцієнтом платоспроможності, двома показниками оборотності та одним показником рентабельності [34, с. 109].

Стащук О. та ін. для аналізу фінансової безпеки підприємства використовує інтегральний показник (формула 1.1). Інтегральним показником фінансової безпеки є сума значень запасу міцності для кожного показника (Z_i). Значення запасу міцності для кожного часткового показника (введеного в модель інтегрального показника) приведено до приписаної йому ваги (q_i) у вказаній вибірці коефіцієнтів:

$$Z = \sum_{i=1}^n Z_i \times q_i \quad (1.1)$$

де: Z – інтегральний показник фінансової безпеки за певний період;

Z_i – запас міцності за i -м показником;

n – кількість показників, що входять до складу інтегральний індикатор (14 коефіцієнтів);

q_i – вага кожного показника у величині інтегрального значення запасу міцності (від 2 до 5) [35, с. 594-595].

Слід зазначити, що присвоєння вага кожного аналітичного коефіцієнта призначена для вирівнювання показника запасу міцності, які (іноді значно) відрізнятимуться для аграрного сектору під впливом різних факторів. Найвищі вагові значення, а отже, і найвищий вплив на фінансову безпеку мають рентабельність активів, рентабельність капіталу, коефіцієнт фінансування. Недоліком підходу є відсутність критичних значень для рівнів фінансової безпеки та розуміння кількості, характеристики рівнів фінансової безпеки.

Вітюк А. В., Куран О. В. для комплексного аналізу фінансової безпеки обрали 16 показників за напрямками придатності основних засобів, ліквідності, фінансової стійкості, оборотності, рентабельності [18, с. 149-150] з пріоритетом вагомої коефіцієнта абсолютної ліквідності, автономії, фінансової стійкості, довгострокової фінансової незалежності [18, с. 150].

Мазютинець Г., Шаркаді М. для аналізу фінансової безпеки сформулювали вибірку показників з показників фінансової стійкості (п'ять коефіцієнтів), ліквідності (три коефіцієнти), ділової активності (дев'ять коефіцієнтів, максимальна кількість серед показників), рентабельності (шість коефіцієнтів), вартісні показники (сім коефіцієнтів), ринкові показники (три коефіцієнти), якісні показники (дев'ять коефіцієнтів) [36, с. 185].

Квасницька Р. С., Доценко І. О., Матвійчук Л. О. запропонували методичний підхід експрес-оцінки фінансової безпеки підприємства, який базується на розрахунку інтегрального показника і передбачає аналіз результативності здійснення основних коефіцієнтів оцінки фінансового стану підприємства на основі зіставлення граничних (критичних і нормальних) та фактичних значень індикаторів за складовими:

– показники ліквідності та платоспроможності (коефіцієнт абсолютної ліквідності $a_{ij} = 0,3$, коефіцієнт швидкої ліквідності $a_{ij} = 0,3$, коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) $a_{ij} = 0,4$). Ваговий коефіцієнт даної складової – 0,25,

– показники фінансової стійкості (коефіцієнт автономії $a_{ij} = 0,5$, коефіцієнт фінансування $a_{ij} = 0,2$, коефіцієнт фінансової стійкості $a_{ij} = 0,3$). Ваговий коефіцієнт даної складової – 0,35,

– показники ділової активності (коефіцієнт оборотності активів $a_{ij} = 0,6$, коефіцієнт оборотності власного капіталу $a_{ij} = 0,4$). Ваговий коефіцієнт даної складової – 0,15,

– показники результативності діяльності (рентабельність активів $a_{ij} = 0,4$, рентабельність власного капіталу $a_{ij} = 0,3$, рентабельність продажу $a_{ij} = 0,3$). Ваговий коефіцієнт даної складової – 0,25.

Правдюк Н. Л., Мулик Т. О., Мулик Я. І. для аналізу фінансової безпеки пропонує використовувати аналіз впливу зовнішнього середовища (PEST-аналіз), аналіз мікросередовища та його взаємодія з зовнішніми факторами, інтегрований показник фінансової безпеки [38, с. 162], а також показник прогнозування кризового стану R. Оцінка фінансової безпеки адаптована до сільськогосподарського підприємства, яка базується на п'яти показниках:

- доходність (прибутковість) інвестованого капіталу (ROIC),
- середньозважена вартість капіталу (WACC),
- ринкова додана вартість (MVA),
- ефективність інновацій (ROI),
- чиста приведена вартість інвестиційних проектів (NVP).

Правдюк Н. Л., Мулик Т. О., Мулик Я. І. пропонують підхід, який не повторює напрацювання інших вчених, оскільки він не базується на аналізі фінансових коефіцієнтів, а базується на аналізі показників інвестування та інновацій, ринкової вартості і вартості капіталу. Це показники, що характеризують переважно інвестиційну активність підприємства та ефективність інвестиційної діяльності, проте такий підхід до аналізу фінансової безпеки придатний для підприємств інвестиційно активних, проте фінансову безпеку

потрібно оцінювати всім підприємствам та на всіх етапах функціонування, навіть у роки відсутності інвестиційної активності. Інтегрований показник фінансової безпеки розраховується за наступною формулою 1.2:

$$S_t = S_{t-1} + \Delta(ROIC)_t - \Delta(WACC)_t + \Delta(MVA)_t + \Delta(ROII)_t + \Delta(NPV)_t, \quad (1.2)$$

де: S_{t-1} – інтегрований показник фінансової безпеки за попередній період;

$\Delta(ROIC)_t$ – приріст дохідності інвестиційного капіталу за період t ;

$\Delta(WACC)_t$ – зміна(Δ) середньозважених витрат залучення власного та залученого капіталу за період t ;

$\Delta(MVA)_t$ – приріст ринкової доданої вартості за період t ;

$\Delta(ROII)_t$ – приріст ефективності інновацій за період t ;

$\Delta(NPV)_t$ – приріст чистої приведеної вартості інвестиційних проектів, які реалізуються підприємством за період t [38, с. 164].

Модель R -рахунку, розроблена Правдюк Н., Мулик Т., Мулик Я. наведена у формулі 1.3:

$$R = 8,38K1 + K2 + 0,054K3 + 0,63 K4 \quad (1.3)$$

де $K1$ – частка оборотних активів в активах (обіговий капітал/середньорічна вартість активів);

$K2$ – рентабельність власних активів (нерозподілений прибуток/власний капітал);

$K3$ – віддача всіх активів (чистий дохід від реалізації/середньорічна вартість активів);

$K4$ – рентабельність виробництва (нерозподілений прибуток/загальні витрати) [38, с. 176-177].

Розподіл ймовірності банкрутства підприємств за фактичним значенням R -рахунку: $R < 0$ – максимальна ймовірність банкрутства; $0-0,18$ – висока ймовірність банкрутства; $0,18-0,32$ – середня ймовірність банкрутства; $0,32-0,42$ – низька

ймовірність банкрутства; $R > 0,42$ – мінімальна ймовірність банкрутства [38, с. 177].

Дубинська О. та Петряєва З. використовують для оцінки фінансової безпеки фінансові індикатори (Коб1, Коб0 – коефіцієнт оборотності капіталу на кінець і на початок періоду відповідно; Кпл – коефіцієнт поточної ліквідності; Двок – частка власних оборотних коштів у покритті запасів (Двок > 0); ROA – рентабельність капіталу (ROA > 10%); Дзф – доступність зовнішнього фінансування; І – інфляція; Др – динаміка ринка, на якому працює підприємство) та їх динаміку.

Левковець Н., Ільченко В., Масалітіна В., Теслюк Н. та ін. [41] застосовують підхід оцінки фінансової безпеки підприємства на основі індексу та шістьма групами фінансових індикаторів: 1) ліквідність та платоспроможність підприємства; 2) фінансова стійкість підприємства; 3) ефективність діяльності підприємства; 4) ділова активність підприємства; 5) боргове навантаження підприємства; 6) податкове навантаження підприємства. Відмінність даного підходу полягає у розширенні напрямів діяльності підприємств, оскільки включено додатково напрям боргового навантаження підприємств та податкового навантаження підприємств. Погоджуємося з авторською позицією, оскільки боргове та податкове навантаження можуть суттєво впливати на фінансову безпеку підприємства. Індекс фінансової безпеки підприємств (I_{FS}) наведено у формулі 1.4:

$$I_{FS} = 0.226 I_L + 0.262 I_S + 0.202 I_E + 0.131 I_{BA} + 0.107 I_{DB} + 0.071 I_{TB} \quad (1.4)$$

де: I_L – індекс ліквідності, I_S – індекс фінансової стійкості, I_E – індекс ефективності, I_{BA} – індекс ділової активності, I_{DB} – індекс боргового навантаження, I_{TB} – індекс податкового навантаження [41].

Система індикаторів оцінки фінансової безпеки охоплює оптимальну кількість індикаторів за кількома напрямками:

- за напрямом ліквідності та платоспроможності підприємства: коефіцієнт покриття (K_1), коефіцієнт абсолютної ліквідності (K_2), коефіцієнт ліквідності грошового потоку (K_3);
- за напрямом фінансової стійкості підприємства: коефіцієнт фінансової незалежності (K_4), коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності (K_5), коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу (K_6);
- за напрямом ефективності діяльності: рентабельність активів (K_7), рентабельність продажу (K_8), коефіцієнт реінвестування прибутку (K_9);
- за напрямом ділової активності підприємства: коефіцієнт співвідношення оборотності дебіторської та кредиторської заборгованостей (K_{10});
- за напрямом боргового навантаження підприємства: коефіцієнт покриття фінансових витрат операційним прибутком (K_{11});
- за напрямом податкового навантаження підприємства: коефіцієнт податкового навантаження доходів від реалізації продукції (K_{12}), коефіцієнт податкового навантаження із податку на прибуток (K_{13}).

Перевагою даного підхід [41] до аналізу фінансової безпеки підприємства є наявність критичних значень індикаторів фінансової безпеки за всіма рівнями (таблиця 1.5), а не одним як, наприклад, у таблиці 1.5.

Таблиця 1.5

Критичні значення індикаторів фінансової безпеки підприємств

Тип безпеки	кризовий	критичний	нестабільний	допустимий	абсолютний
Значення, що присвоюється індикатору (X_i)	0	0,25	0,5	0,75	1
K_1	0-0,1	0,1-0,5	0,5-1	1-2	Більше 2
K_2	0	0,01-0,04	0,04-0,07	0,07-0,1	Більше 0,1
K_3	0-0,5	0,5-0,7	0,7-0,9	0,9-1	Більше 1
K_4	Менше 0	0-0,2	0,2-0,4	0,4-0,5	Більше 0,5
K_5	Менше 0	0-0,3	0,3-0,5	0,5-0,7	Більше 0,7
K_6	Менше 0	0-0,02	0,02-0,05	0,05-0,1	Більше 0,1
K_7	Менше 0	0-0,5	0,5-1	1-2	Більше 2
K_8	Менше 0	0-0,5	0,5-1	1-2	Більше 2
K_9	0-0,5	0,5-0,7	0,7-0,9	0,9-1	1
K_{10}	0-0,5	0,5-0,7	0,7-0,8	0,8-0,9	0,9-1,1
	Більше 1,5	1,4-1,5	1,2-1,4	1,1-1,2	
K_{11}	Менше 0	0-0,5	0,5-1,0	1,0-1,5	Більше 1,5 або фінансові

					витрати відсутні
K_{12}	Більше 33,0	25,0-33,0	19,0-25,0	18,0-19,0	Менше 18,0
K_{13}	Більше 33,0	25,0-33,0	19,0-25,0	18,0-19,0	Менше 18,0

Джерело: [41]

Також перевагою є доступність та публічність вихідних показників для визначення індикаторів, оскільки всі показники визначаються за даними фінансової звітності, однак не підприємство має складати та оприлюднювати повну фінансову звітність (п'ять форм). Якщо проводяться аналіз фінансової безпеки малого підприємства та підприємство складає звітність малого підприємства, то не можливо визначити коефіцієнт ліквідності грошового потоку (K_3), коефіцієнт покриття фінансових витрат операційним прибутком (K_{11}), коефіцієнт податкового навантаження доходів від реалізації продукції (K_{12}).

Основа оцінки рівня фінансового ризику підприємства – це економіко-статистичні методи. Ці методи оцінки ризику передбачають вивчення статистики фінансових показників за попередні періоди. До основних показників фінансового ризику відносять дисперсію та середньоквадратичне відхилення.

Дисперсія характеризує ступінь мінливості досліджуваного показника (наприклад, очікуваного прибутку, очікуваної прибутковості від фінансової операції) стосовно її середньої величини. Дисперсію можна розрахувати за такою формулою:

$$\sigma^2 = \sum_{i=1}^n P_i (r_i - E(r))^2 \quad (1.5)$$

де σ^2 – дисперсія; n – кількість спостережень; P – можлива частота (імовірність) одержання окремих варіантів очікуваного показника; r – конкретне значення можливих варіантів показника; $E(r)$ - середнє очікуване значення показника.

Середньоквадратичне стандартне відхилення є одним з найбільш уживаних для оцінки рівня індивідуального фінансового ризику. Економічний зміст середньоквадратичного відхилення з погляду теорії ризиків полягає в

характеристиці максимально можливого коливання досліджуваного параметра (фінансового показника, індикатора фінансової безпеки) від його середнього очікуваного значення.

Чим більша величина дисперсії і середньоквадратичного відхилення, тим ризикованіше управлінське рішення. Середньоквадратичне відхилення розраховують за формулою:

$$\sigma = \sqrt{\sum_{i=1}^n P_i (r_i - E(r))^2} \quad (1.6)$$

Коефіцієнт варіації дозволяє визначити рівень ризику, якщо значення середнього очікуваного показника різняться між собою:

$$CV = \frac{\sigma}{E(r)}. \quad (1.7)$$

Отже, методичні підходи аналізу фінансової безпеки підприємств відрізняються залежно від завдань проведення аналізу фінансового стану та нефінансових показників. Недоліком більшості підходів є обмеженість аналізу фінансової безпеки підприємств показниками ліквідності та фінансової стійкості, рідше – ділової активності та рентабельності, тому для дотримання вимог системності і комплексності використано для аналітичного дослідження у кваліфікаційній роботі використано останній науковий підхід [41].

Висновки до розділу 1

У розділі 1 узагальнено теоретичні засади управління фінансовою безпекою підприємств.

1. Узагальнено підходи до розкриття сутності фінансової безпеки підприємства, яка входить до піраміди фінансової безпеки і забезпечується на всіх рівнях фінансів і фінансової системи: від міжнародних та публічних фінансів до фінансів суб'єктів господарювання та індивідів. Фінансова безпека підприємства – це дискусійна категорія фінансової науки, яка передбачає певний фінансовий

стан підприємства з можливістю забезпечувати діяльність підприємства, незважаючи на вплив реальних та потенційних, внутрішніх та зовнішніх загроз і ризиків.

2. Управління фінансовою безпекою підприємства можна розглядати як систему принципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням фінансових інтересів суб'єкта фінансових відносин від зовнішніх і внутрішніх загроз та спрямованих на створення умов для сталого розвитку у майбутньому. Основні принципи управління фінансовою безпекою підприємства: системність та комплексний характер управлінських рішень; інтегрованість із загальною системою управління підприємством та економічною безпекою підприємства; спрямованість на стратегічні цілі фінансово-економічного розвитку підприємства та узгодженість з потребами сталого розвитку підприємства; безперервність (неперервність); оперативність; варіативність; ефективність та результативність управлінських рішень; плановість; законність; стимулювання та відповідальність суб'єктів управління фінансовою безпекою (уповноважений персонал і керівництво).

3. Методичні підходи аналізу фінансової безпеки підприємств відрізняються залежно від завдань проведення аналізу фінансового стану та нефінансових показників. Недоліком більшості підходів є обмеженість аналізу фінансової безпеки підприємств показниками ліквідності та фінансової стійкості, рідше – ділової активності та рентабельності. Оптимальним є підхід, що враховує аналіз ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності (ефективності), ділової активності, боргового навантаження, податкового навантаження та формує агрегований індекс фінансової безпеки. Основа оцінки рівня фінансового ризику підприємства – це економіко-статистичні методи, які передбачають вивчення статистики фінансових показників за попередні періоди. До основних показників фінансового ризику відносять дисперсію та середньоквадратичне відхилення, коефіцієнт варіації.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА ЗА МАТЕРІАЛАМИ ТОВ «КИЇВСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»

2.1. Загальна характеристика ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

ТОВ «Київський м'ясокомбінат» створений на основі м'ясокомбінату «Поліс», що слід вважати одним з найстаріших м'ясопереробних підприємств України, оскільки виготовлення м'ясопереробної продукції фіксується з 1936 р. на основі перероблення м'яса птиці і кролів. У 1951 р. відбулося збільшення та розвиток виробничих потужностей та у 1958 р. встановлені дві конвеєрні лінії угорського виробництва, введений в експлуатацію новий холодильник, цех первинної переробки худоби, ковбасний цех, м'ясожировий цех. У 1964 р. побудований новий ковбасний цех, розширена інфраструктура, збільшено асортимент продукції і виробничі потужності підприємства.

У 1997 р. підприємство отримало приватну власність шляхом приватизації та було перейменовано в ТОВ «Поліс». Після цього на підприємстві почався період активного виробничого розвитку: введено в дію новий ковбасний цех, нові технологічні лінії, 12 нових технологій, відпрацьовується 69 нових видів продукції.

У 2012-2019 рр. операційна діяльність на ТОВ «Поліс» не проводилась через світову фінансову кризу та посткризовий період. У 2019 р. SMK Group придбало необоротні активи ТОВ «Поліс», підприємство перейменовано в ТОВ «Київський м'ясокомбінат» та у жовтні відновила роботу цеху з обвалювання м'яса. У 2019 р. відбулися ряд стратегічних змін у діяльності підприємства: 1) змінено кілька разів керівника: 13 травня – Жидков О. В., 26 жовтня – Косенко І. М., 28 грудня – Воронов О. В.; 2) змінився вид діяльності на 10.11 «Виробництво м'яса»; 3) змінилася адреса на Київська обл.

У травні 2020 р. розпочалося будівництво нових виробничих приміщень і потужностей, в березні 2021 р. запускається перша черга (1.500 м²) нового м'ясопереробного комплексу. Виробництво оснащено сучасним обладнанням провідних європейських виробників: Handtmann, Shaller, Ulma, Henkelmann, Webomatic.

ТОВ «Київський м'ясокомбінат» виробляє продукцію під торговими марками «Київський м'ясокомбінат» та «Cooker»: охолоджене м'ясо, напівфабрикати з м'яса свинини, яловичини та птиці, напівкопчені, варено-копчені ковбаси. Виготовляється близько 100 найменувань, ведуться постійно роботи над розширенням асортименту, впроваджуються нові технології виробництва м'ясних продуктів.

Основний вид діяльності ТОВ «Київський м'ясокомбінат» є 10.11 Виробництво м'яса. Згідно статуту ТОВ «Київський м'ясокомбінат» може мати додаткові види діяльності, проте доходи і витрати пов'язані з основним видом діяльності. Ринок виробництва м'ясних продуктів можна вважати високо конкурентним, на ньому працюють понад 1,7 тисяч суб'єктів господарювання: у 2020 р. – 1737 суб'єктів господарювання, у 2021 р. – 1710 суб'єктів господарювання [42]. Основними виробниками м'ясних продуктів та основними конкурентами для ТОВ «Київський м'ясокомбінат» є:

- ТОВ «М'ясна Фабрика «Фаворит Плюс»,
- ПрАТ «Український Бекон»,
- ТОВ «Глобинський М'ясокомбінат»,
- ТДВ «М'ясокомбінат «Ятрань»,
- ТОВ «М'ясокомбінат «Ювілейний»,
- ТОВ «Салтівський М'ясокомбінат»,
- ПрАТ «АПК-Інвест»,
- ТОВ «Алан» [43].

Кундєєва Г., Тур О. визначили, що «виробництво м'ясопродуктів залишається для України пріоритетним, а виробництво ковбасних виробів складає 30% від загального обсягу готової м'ясної продукції та є індикатором добробуту

населення країни» [44, с. 58]. Ринок м'ясної продукції та рівень конкуренції на ньому досліджували інші вчені [45, 46, 47]. Таким чином, ТОВ «Київський м'ясокомбінат» здійснює свою діяльність у пріоритетній для України галузі.

ТОВ «Київський м'ясокомбінат» пов'язане з SMK Group. «SMK Group – українське об'єднання підприємств, що працюють у галузі м'ясопереробки, тваринництва, оптової та роздрібної торгівлі. Складається з чотирьох м'ясопереробних підприємств: «Салтівський м'ясокомбінат», «Богодухівський м'ясокомбінат», «Бердянський м'ясокомбінат», «Київський м'ясокомбінат», агрофірма «Світанок», мережа фірмових магазинів (понад 600) та онлайн-супермаркет «Cooker» [48] та ін. Кінцевим бенефіціаром SMK Group, в тому числі ТОВ «Київський м'ясокомбінат» є Парамонов Д. Ю.

Юридичні особи зі спільним кінцевим бенефіціаром ТОВ «Київський м'ясокомбінат» наведені у таблиці 2.1. вказують на наявність трьох діючих підприємств з аналогічним та близьким видом діяльності: ТОВ «Перспективна угода», ТОВ «Салтівський м'ясокомбінат», ПрАТ «Богодухівський м'ясокомбінат», що створює внутрішню конкуренцію.

Таблиця 2.1

Юридичні особи зі спільним кінцевим бенефіціаром ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Юридична особа	Код ЄДРПОУ	Місто	Основний вид діяльності
1	2	3	4
Приватний заклад «Інститут «Харківська школа архітектури»	41186809	Харків	85.42 Вища освіта
ББК Торг	41342524	Бердянськ	46.32 Оптова торгівля м'ясом і м'ясними продуктами
Фірма Т.Е.Д.	25577930	Харків	
Торговий дім «СМК Груп»	33815488	Харків	
Сатурн-787	33900171	Дніпро	10.11 Виробництво м'яса
Перспективна угода	41047155	Біла Церква	
Салтівський м'ясокомбінат	32566564	Харків	
Берда Торг	39685119	Харків	35.11 Виробництво електроенергії

Продовж. табл. 2.1.

1	2	3	4
Фірма «Товариство Михайлова І КО»	13473533	Дніпро	68.20 Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна
Фірма «Тетяна»	30137120	Харків	
«Юність плюс»	32033152	Харків	
Ремонтно-будівельний кооператив «Ситал»	23424464	Краматорськ	
Кадниця	42807390	Південне	
Гід	32236450	Кривий Ріг	
Хадарсервіс	35700185	Харків	
Арго-Лізинг	31557339	Харків	
«Житлово-будівельний кооператив «Авілес»	36033643	Харків	41.20 Будівництво житлових і нежитлових будівель
Кромбуд	33205947	Харків	
СМК Дистрибьюшин	42528593	Харків	46.39 Неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами
Богодухівський м'ясокомбінат	00444122	Богодухів	10.13 Виробництво м'ясних продуктів
Бердянський м'ясокомбінат	35602421	Бердянськ	
Благодійний фонд Дениса Парамонова	43686600	Харків	88.99 Надання іншої соціальної допомоги без забезпечення проживання, н.в.і.у.
Агрофірма Світанок	32867275	село Новоселівка (Харківська обл.)	01.46 Розведення свиней

Джерело: складено за даними підприємств з публічних реєстрів

Додатковою перевагою для діяльності ТОВ «Київський м'ясокомбінат» є входження до великої фінансово-промислової групи, де наявні підприємства, які спеціалізуються на оптовій торгівлі м'ясом, продуктами переробки м'яса: ТОВ «ББК Торг», Фірма Т.Е.Д., Торговий дім «СМК Груп», «СМК Дистрибьюшин», ТОВ «Сатурн-787» та сировинній складовій виробництва м'ясної продукції, що пов'язана з розведенням свиней (ТОВ «Агрофірма Світанок»).

Входження ТОВ «Київський м'ясокомбінат» до великої фінансово-промислової групи до SMK Group створює додаткові переваги для діяльності через отримання сировини для виробництва м'ясних виробів та забезпечення збуту виготовленої м'ясної продукції через оптові продажі.

За розміром діяльності підприємство належить до суб'єктів малого підприємництва, що підтверджується формами фінансової звітності та відповідності показників критеріїв ст. 2 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV. Економічний та фінансовий потенціал ТОВ «Київський м'ясокомбінат» формується наявними активами, джерелами фінансування активів та доходами підприємства. Динаміка активів у 2019-2022 рр. вказує на стрімкий розвиток підприємства та нарощення його потенціалу повне перезавантаження діяльності підприємства, його необоротних та оборотних активів. Основними ознаками розвитку підприємства є збільшення загальної вартості активів, за даними таблиці 2.2 можна відзначити збільшення загальної вартості активів у 2020 р. на 1510 тис. грн або 22 рази. У 2021 р. збільшення загальної вартості активів дорівнювало 7016 тис. грн або 5,4 разів. Таке зростання є нетиповим для даної галузі, оскільки активи суб'єктів господарювання за видом діяльності 10.1 «Виробництво м'яса та м'ясних продуктів» у 2021 р. збільшилися на 8,3% [49].

У 2022 р. збільшення загальної вартості активів становило 205 873 тис. грн або 25 разів. Збільшення загальної вартості активів відбувалося через придбання нематеріальних активів, яких підприємство не мало у попередніх періодах та придбало на 59,30 тис. грн. У 2021 р. для автоматизації виробництва м'ясних виробів та оперативного управління підприємством, збільшення вартості основних засобів на 1351,30 тис. грн у 2021 р. та 30805,00 тис. грн у 2022 р. Збільшення необоротних активів призводило до нарощення виробничого потенціалу і реалізації продукції, що призвело до збільшення потреби в оборотних активах для виробничого процесу (запасах сировини, напівфабрикатів), готової продукції, дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, інших оборотних активів. Вважаємо, що підприємство обрало активну інвестиційну стратегію, спрямовану на розвиток підприємства та збільшення виробничого потенціалу через збільшення і оновлення основних засобів і нематеріальних активів, незважаючи на умови воєнного стану з лютого

2022 р. та можливість руйнування майна через масовані ракетні обстріли території України.

Динаміка активів ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Назва рядка	Рік, тис. грн				Абсолютне відхилення, тис. грн				Відносне відхилення, %			
	2019	2020	2021	2022	2020-2019	2021-2020	2022-2021	2022-2019	2020-2019	2021-2020	2022-2021	2022-2019
I. Необоротні активи												
Нематеріальні активи	0,00	0,00	54,60	42,80	0	54,6	-11,8	42,8	-	-	-21,6	-
первісна вартість	0,50	0,00	59,30	59,30	-0,5	59,3	0	58,8	-	-	0,0	11760,0
накопичена амортизація	0,50	0,00	4,70	16,50	-0,5	4,7	11,8	16	-	-	251,1	3200,0
Незавершені капітальні інвестиції			42,80		0	42,8	-42,8	0	-	-	-	-
Основні засоби:	8,00	7,00	786,70	30 508,30	-1	779,7	29721,6	30500,3	-12,5	11138,6	3778,0	381253,8
первісна вартість	8,20	8,20	1 359,50	32 164,50	0	1351,3	30805	32156,3	0	16479,3	2265,9	392150,0
знос	0,20	1,20	572,80	1 656,20	1	571,6	1083,4	1656	500	47633,3	189,1	828000,0
Усього за розділом I	8,00	7,00	841,30	30 593,90	-1	834,3	29752,6	30585,9	-12,5	11918,6	3536,5	382323,8
II. Оборотні активи												
Запаси:	19,70	1 186,80	4 462,10	27 949,80	1167,1	3275,3	23487,7	27930,1	5924,4	276,0	526,4	141777,2
у т. ч. готова продукція	14,40	1 183,90	649,30		1169,5	-534,6	-649,3	-14,4	8121,5	-45,2	-100,0	-100,0
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	4,10	29,00	1 947,70	23 974,10	24,9	1918,7	22026,4	23970	607,3	6616,2	1130,9	584634,1
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	9,70		792,20		-9,7	792,2	-792,2	-9,7	-	-	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	7,40	6,20	435,10	128 839,10	-1,2	428,9	128404	128831,7	-16,2	6917,7	29511,4	1740968,9
Гроші та їх еквіваленти	20,80	310,40	25,30	2 259,10	289,6	-285,1	2233,8	2238,3	1392,3	-91,8	8829,2	10761,1
Витрати майбутніх періодів			3,80		0	3,8	-3,8	0	-	-	-	-
Інші оборотні активи	1,30	41,60	885,60	57,90	40,3	844	-827,7	56,6	3100,0	2028,8	-93,5	4353,8
Усього за розділом II	63,00	1 574,00	7 755,80	183 876,00	1511	6181,8	176120,2	183813	2398,4	392,7	2270,8	291766,7
Активи всього	71,00	1 581,00	8 597,10	214 469,90	1510	7016,1	205872,8	214398,9	2126,8	443,8	2394,7	301970,3

Джерело: складено за даними фінансової звітності ТОВ «Київський м'ясокомбінат» [50]

Структурні зміни у діяльності ТОВ «Київський м'ясокомбінат» та збільшення загальної вартості активів відбувалося одночасно зі змінами у капіталі підприємства, який відображається у пасиві балансу. У таблиці 2.3 наведено динаміку пасивів ТОВ «Київський м'ясокомбінат». Пасиви збільшувалися з такими самими темпами, як загальна вартість активів, що відповідає вимогам до складання форми фінансової звітності 1 Баланс. Причинами збільшення пасивів у 2020 р. стало зменшення збитків на 1184,6 тис. грн, які обліковувалися у розділі І. Власний капітал, збільшення поточної кредиторської заборгованості перед постачальниками на 1738,6 тис. грн та іншої кредиторської заборгованості. У 2021 р. пасиви збільшилися за рахунок зменшення збитків на 595,40 тис. грн, збільшення поточної кредиторської заборгованості перед постачальниками на 547,90 тис. грн, за розрахунками з бюджетом на 106,60 тис. грн, збільшення інших поточних зобов'язань на 5692,80 тис. грн. У 2022 р. збільшення загальної вартості пасивів становило 205 873 тис. грн. Саме у 2022 р. відбулися основні зміни у капіталізації підприємства та основним напрямом збільшення капіталу стало збільшення власного капіталу, в тому числі збільшення статутного (зареєстрованого) капіталу на 32864,50 тис. грн та нерозподіленого прибутку на 154597,00 тис. грн. Можна відзначити, що до 2022 р. підприємство працювало без власного капіталу та власного оборотного капіталу, накопичені збитки попередніх років були наскільки великими, що покривали всі інші складові власного капіталу. Лише у 2022 р. підприємство змогло сформувати власний капіталу та почати формувати фінансову стійкість і фінансову незалежність, до 2022 р. підприємство було повністю залежним від кредиторів і зовнішнього фінансування. Поточні зобов'язання збільшувалися за напрямками кредиторської заборгованості за товари на 6601,00 тис. грн, кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом на 622,60 тис. грн, інших поточних зобов'язань на 2374,00 тис. грн. Довгостроковими фінансовими ресурсами залученими та запозиченими підприємство не користується, а також не користується кредитами комерційних банків та не емітує/розміщує боргові цінні папери.

Таблиця 2.3

Динаміка пасивів ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Назва рядка	Рік, тис. грн				Абсолютне відхилення, тис. грн				Відносне відхилення, %			
	2019	2020	2021	2022	2020-2019	2021-2020	2022-2021	2022-2019	2020-2019	2021-2020	2022-2021	2022-2019
I. Власний капітал												
Зареєстрований (пайовий) капітал	8,70	9,00	9,00	32 873,50	0,3	0	32864,5	32864,8	3,4	0,0	365161,1	377756,3
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-161,90	-1 346,50	-751,10	153 845,90	-1184,6	595,4	154597	154007,8	731,7	-44,2	-20582,7	-95125,3
Усього за розділом I	-153,20	-1 337,50	-742,10	186 719,40	-1184,3	595,4	187461,5	186872,6	773,0	-44,5	-25260,9	-121979,5
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення												
III. Поточні зобов'язання												
Поточна кредиторська заборгованість за:												
товари, роботи, послуги	56,90	1 795,50	2 343,40	8 944,40	1738,6	547,9	6601	8887,5	3055,5	30,5	281,7	15619,5
розрахунками з бюджетом	7,00	82,50	189,10	811,70	75,5	106,6	622,6	804,7	1078,6	129,2	329,2	11495,7
у т. ч. з податку на прибуток		25,80	130,70		25,8	104,9	-130,7	-	-	406,6	-100,0	-
розрахунками зі страхування		21,50	37,30	63,50	21,5	15,8	26,2	63,5	-	73,5	70,2	-
розрахунками з оплати праці		83,50	141,10	255,20	83,5	57,6	114,1	255,2	-	69,0	80,9	-
Інші поточні зобов'язання	160,30	935,50	6 628,30	9 002,30	775,2	5692,8	2374	8842	483,6	608,5	35,8	5515,9
Усього за розділом III	224,20	2 918,50	9 339,20	19 077,10	2694,3	6420,7	9737,9	18852,9	1201,7	220,0	104,3	8409,0
Пасиви всього	71,00	1 581,00	8 597,10	214 469,90	1510	7016,1	205872,8	214398,9	2126,8	443,8	2394,7	301970,3

Джерело: складено за даними фінансової звітності ТОВ «Київський м'ясокомбінат» [50]

Розвиток підприємства характеризується динамікою фінансових результатів. У таблиці 2.4 наведено за фінансовою звітністю (форма 2 Звіт про фінансові результати) фінансові результати, серед яких визначено у 2019-2022 рр. зростання чистого доходу від реалізації у майже 900 разів; інших операційних доходів у 5306 разів у 2020-2022 рр. Витрати підприємства також збільшувалися, проте темпи їх зростання були помірними та допустимими. Собівартість реалізованої продукції у 2019-2022 рр. зростала у 425 разів; інші операційні витрати у 2021-2022 рр. зростали у 2,3 разів. Чистий збиток був у 2019-2020 рр., становив від'ємне значення на рівні 185,30 тис. грн та 1184,60 тис. грн, тобто діяльність була збитковою, неефективною та підприємство не могло за рахунок зароблених коштів покрити витрати, навіть витрати на основне виробництво не покривалися чистим доходом від реалізації продукції. Особливості та умови діяльності суб'єктів господарювання за видом діяльності 10.1 «Виробництво м'яса та м'ясних продуктів» слід вважати несприятливими для ефективної діяльності, тому у 2020 р. сукупний чистий збиток становив 3078641,3 тис. грн, в тому числі 72,4% суб'єктів господарювання були прибутковими та одержали чистий прибуток у розмірі 1983738,2 тис. грн, 27,6% суб'єктів господарювання були збитковими та одержали чистий збиток у розмірі 5062379,5 тис. грн [49].

У 2021 р. збитковість ТОВ «Київський м'ясокомбінат» була змінена на 595,40 тис. грн прибутку. Така динаміка повністю відповідає тенденції розвитку галузі. Суб'єкти господарювання за видом діяльності 10.1 «Виробництво м'яса та м'ясних продуктів» отримали у 2021 р. сукупний чистий прибуток у розмірі 5685935,6 тис. грн, в тому числі 71,9% суб'єктів господарювання були прибутковими та одержали чистий прибуток у розмірі 6115832,5 тис. грн, 28,1% суб'єктів господарювання були збитковими та одержали чистий збиток у розмірі 429896,9 тис. грн [49]. У 2022 р. розмір прибутку збільшився до 154 592,00 тис. грн, що є максимальним значенням у досліджуваному періоді. Загальний показник чистого фінансового результату показує, що результат 2022 р. був достатнім, щоб покрити збитки попередніх років.

Таблиця 2.4

Динаміка фінансових результатів ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Назва рядка	Рік, тис. грн				Абсолютне відхилення, тис. грн				Відносне відхилення, %			
	2019	2020	2021	2022	2020-2019	2021-2020	2022-2021	2022-2019	2020-2019	2021-2020	2022-2021	2022-2019
Чистий дохід від реалізації продукції	310,70	15 455,00	54 012,00	275 619,10	15144,3	38557	221607,1	275308,4	4874,3	249,5	410,3	88609,1
Собівартість реалізованої продукції	339,10	15 721,30	55 481,60	144 723,90	15382,2	39760,3	89242,3	144384,8	4536,2	252,9	160,9	42578,8
Інші операційні доходи		0,80	4 245,00	61 563,00	0,8	4244,2	57318	61563	-	530525,0	1350,2	-
Інші операційні витрати	156,90	893,30	2 049,30	31 956,60	736,4	1156	29907,3	31799,7	469,3	129,4	1459,4	20267,5
Інші витрати				1,30	0	0	1,3	1,3	-	-	-	-
Разом доходи	310,70	15 455,80	58 257,00	337 182,10	15145,1	42801,2	278925,1	336871,4	4874,5	276,9	478,8	108423,4
Разом витрати	496,00	16 614,60	57 530,90	176 681,80	16118,6	40916,3	119150,9	176185,8	3249,7	246,3	207,1	35521,3
Фінансовий результат до оподаткування	-185,30	-1 158,80	726,10	160 500,30	-973,5	1884,9	159774,2	160685,6	525,4	-162,7	22004,4	-86716,5
Податок на прибуток		25,80	130,70	5 908,30	25,8	104,9	5777,6	5908,3	-	406,6	4420,5	-
Чистий прибуток (збиток)	-185,30	-1 184,60	595,40	154 592,00	-999,3	1780	153996,6	154777,3	539,3	-150,3	25864,4	-83528,0

Джерело: складено за даними фінансової звітності ТОВ «Київський м'ясокомбінат» [50]

Отже, ТОВ «Київський м'ясокомбінат» належить до переробних підприємств, що спеціалізується на виробництві м'ясних виробів і характеризується високою динамічністю через збільшення вартості основних засобів і нематеріальних активів, що фінансується збільшенням зареєстрованого капіталу, нерозподіленого прибутку, поточної кредиторської заборгованості. Особливістю діяльності ТОВ «Київський м'ясокомбінат» у 2020-2022 р. є забезпечення прибутковості та ефективності діяльності, незважаючи на умови воєнного стану в країні та зменшення сукупного попиту через виїзд частини населення з України.

2.2. Аналіз фінансового стану ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Аналіз фінансового стану ТОВ «Київський м'ясокомбінат» за напрямом ліквідності та платоспроможності підприємства: коефіцієнт покриття, коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт ліквідності грошового потоку наведено у таблиці 2.5. За даними проведених розрахунків можна зробити висновок про зміни у стані ліквідності підприємства, що відповідає основним змінам 2022 р., що вище описано за активами, пасивами та фінансовими результатами.

Таблиця 2.5

Аналіз ліквідності ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Назва рядка	2019	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення			
					2020-2019	2021-2020	2022-2021	2022-2019
Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	0,28	0,54	0,83	9,64	0,26	0,29	8,81	9,36
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,19	0,13	0,35	8,17	-0,06	0,22	7,82	7,98
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,09	0,11	0,003	0,12	0,02	-0,107	0,117	0,03

Джерело: складено за даними фінансової звітності ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття) у 2019-2021 рр. вказував на відсутність достатнього розміру оборотних активів для покриття поточних зобов'язань. За рекомендованими значеннями оборотні активи повинні переважати за вартістю поточні зобов'язання і реалізація перших, створить можливість покривати поточні зобов'язання. ТОВ «Київський м'ясокомбінат» мав вартість оборотних активів меншу від поточних зобов'язань і це слід розуміти як додатковий фінансовий ризик і ознаку проблем з ліквідністю то поточною платоспроможністю. У 2022 р. за рахунок зростання оборотних активів таких як запаси, дебіторська заборгованість їхнє відношення до поточних зобов'язань становило 9,64. Звісно, на кінець 2022 р. підприємство мало достатньо оборотних активів для покриття поточних зобов'язань, проте незбалансованим можна вважати капітал, де частка поточних зобов'язань стала малою. Коефіцієнт швидкої ліквідності мав такі самі тенденції зміни як у коефіцієнт загальної ліквідності.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує відношення грошей до поточних зобов'язань, тобто здатність погасити зобов'язання за першою вимогою з коштів поточного рахунку.

У 2019-2020 рр. за допомогою грошових коштів фінансувалося близько 10% поточних зобов'язань, проте у 2021 р. відбулося одночасне зменшення грошових коштів через незбалансовані грошові потоки та збільшення поточних зобов'язань. У 2021 р. абсолютна ліквідність була критичною і грошей вистачило на 0,3% поточних зобов'язань, що суперечить нормальному фінансовому стану. Протягом 2022 р. відбулося відновлення абсолютної ліквідності та підприємство вже мало гроші на рахунку для оплати поточних зобов'язань.

Показники ліквідності вказують на позитивні зміни у 2022 р., до якого ліквідність була порушена і перебувала у критичному стані.

Аналіз фінансової стійкості підприємства можна проводити за абсолютними показниками і визначати тип фінансової стійкості (табл. 2.6) і можна проводити за відносними показниками (табл. 2.7).

Таблиця 2.6

Визначення типу фінансової стійкості ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Назва рядка	Рік, тис. грн				Абсолютне відхилення, тис. грн				Відносне відхилення, %			
	2019	2020	2021	2022	2020-2019	2021-2020	2022-2021	2022-2019	2020-2019	2021-2020	2022-2021	2022-2019
Власний оборотний капітал (ВОК)	-161,2	-1344,5	-1583,4	156125,5	-1183,3	-238,9	157708,9	156286,7	734,06	17,77	-9960,14	-96952,05
Робочий капітал (РК)	-161,2	-1344,5	-1583,4	156125,5	-1183,3	-238,9	157708,9	156286,7	734,06	17,77	-9960,14	-96952,05
Загальна сума джерел фінансування запасів і витрат (Кзаг)	-161,2	-1344,5	-1583,4	156125,5	-1183,3	-238,9	157708,9	156286,7	734,06	17,77	-9960,14	-96952,05
Надлишок або нестача власних оборотних коштів	-180,9	-2531,3	-6045,5	128175,7	-2350,4	-3514,2	134221,2	128356,6	1299,28	138,83	-2220,18	-70954,45
Надлишок або нестача робочого капіталу	-180,9	-2531,3	-6045,5	128175,7	-2350,4	-3514,2	134221,2	128356,6	1299,28	138,83	-2220,18	-70954,45
Надлишок або нестача загальної величини джерел фінансування запасів і витрат	-180,9	-2531,3	-6045,5	128175,7	-2350,4	-3514,2	134221,2	128356,6	1299,28	138,83	-2220,18	-70954,45
Тип фінансової стійкості	Кризовий фінансовий стан			Абсолютна стійкість	-	-	-	-	-	-	-	-

Джерело: складено за даними фінансової звітності ТОВ «Київський м'ясокомбінат» [50]

З таблиці 2.6 можна зробити наступні висновки, про відсутність власного оборотного капіталу у підприємства до 2022 р. ВОК визначається за даними Балансу як різниця оборотних активів і поточних зобов'язань:

$$\text{ВОК}_{2019} = -153,20 - 8,00 = - 161,20 \text{ тис. грн} \quad (2.1)$$

$$\text{ВОК}_{2020} = -1\,334,50 - 7,00 = - 1344,50 \text{ тис. грн} \quad (2.2)$$

$$\text{ВОК}_{2021} = -742,10 - 841,30 = - 1583,40 \text{ тис. грн} \quad (2.3)$$

$$\text{ВОК}_{2022} = 186\,719,40 - 30\,593,90 = 164\,798,90 \text{ тис. грн} \quad (2.4)$$

У фінансуванні запасів і витрат до 2022 р. брали участь лише поточні зобов'язання, оскільки власного оборотного капіталу не мало підприємство, довгострокових зобов'язань не мало підприємство, навіть короткострокових кредитів не мало підприємство. У 2022 р. власний оборотний капітал став єдиним джерелом фінансування запасів, оскільки довгострокових зобов'язань та кредитів не мало підприємство. Тому, до 2022 р. визначено для ТОВ «Київський м'ясокомбінат» кризовий фінансовий стан, який у 2022 р. змінився на абсолютну стійкість.

Аналіз фінансової стійкості за допомогою коефіцієнтів з визначенням інтегрального показника фінансової стійкості. Оптимальною величиною є значення інтегрального показника фінансової стійкості, що дорівнює 0,025. З табл. 2.7 можна визначити, що інтегральний показник розраховувався з обмеженого переліку показників, оскільки у 2019-2021 рр. підприємство не мало власного оборотного капіталу та жодної частини оборотних активів не могла покривати через його відсутність. Тому у 2019-2021 рр. підприємство не мало фінансової стійкості через від'ємне значення власного капіталу. У 2022 р. зміст показників фінансової стійкості набути через наявність власного капіталу та

поточних зобов'язань. Інтегральний показник фінансової стійкості у 2022 р. дорівнював 0,75, тому фінансова стійкість була досягнутою.

Таблиця 2.7

Аналіз фінансової стійкості ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Назва рядка	2019	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення			
					2020-2019	2021-2020	2022-2021	2022-2019
Коефіцієнт фінансової незалежності (Кавт)	-2,16	-0,85	-0,09	0,87	1,31	0,76	0,96	3,03
Коефіцієнт маневреності ВОК (Кман)				0,84	0,00	0,00	0,84	0,84
Коефіцієнт стабільності структури оборотних активів (Кзвок)				1,18	0,00	0,00	1,18	1,18
Коефіцієнт фінансової стійкості (Кфс)	-2,16	-0,85	-0,09	0,87	1,31	0,76	0,96	3,03
Інтегральний показник фінансової стійкості (J)	-4,66	-0,72	-0,01	0,75	3,94	0,71	0,74	3,91

Джерело: складено за даними фінансової звітності ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Отже, до 2022 р. підприємство мало чітко виражені проблеми забезпечення фінансової стійкості через відсутність власного капіталу та власного оборотного капіталу та лише у 2022 р. підприємство досягло стану фінансової стійкості.

Аналіз ділової активності підприємства вказує на кількість оборотів активів чи капіталу, а також тривалість одного обороту активів чи капіталу. Для більшості показників можна визначити зменшення оборотності активів та показників і збільшення періодів обороту. Пояснення таких змін можна зробити через інтенсивне збільшення показників балансу у 2022 р. Період обороту активів збільшився на 226 днів, в тому числі за рахунок вповільнення оборотності оборотних активів на 191 днів, вповільнення оборотності дебіторської заборгованості на 19 днів, вповільнення оборотності грошей на 7 днів.

Таблиця 2.8

Аналіз ділової активності ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Назва рядка	2019	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення			
					2020-2019	2021-2020	2022-2021	2022-2019
Коефіцієнт загальної оборотності капіталу, оборотів	4,38	9,78	6,28	1,29	5,40	-3,49	-5,00	-3,09
Період обороту загального капіталу, днів	83	37	58	284	-46	21	226	201
Коефіцієнт оборотності оборотних засобів, оборотів	4,93	9,82	6,96	1,50	4,89	-2,85	-5,47	-3,43
Тривалість одного обороту оборотних засобів, днів	74	37	52	244	-37	15	191	169
Коефіцієнт оборотності виробничих і товарних запасів, оборотів	15,77	13,02	12,10	9,86	-2,75	-0,92	-2,24	-5,91
Тривалість одного обороту виробничих і товарних запасів, днів	23	28	30	37	5	2	7	14
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, оборотів	75,78	532,93	27,73	11,50	457,15	-505,20	-16,23	-64,28
Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості, днів	5	1	13	32	-4	12	19	27
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, оборотів	5,46	8,61	23,05	30,81	3,15	14,44	7,77	25,35
Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості, днів	67	42	16	12	-24	-27	-4	-55
Коефіцієнт оборотності грошових коштів, оборотів	14,94	49,79	2134,86	122,00	34,85	2085,07	-2012,86	107,07
Тривалість одного обороту грошових коштів, днів	24	7	0	3	-17	-7	3	-21
Фондовіддача	38,84	2207,86	68,66	9,03	2169,02	-2139,20	-59,62	-29,80
Коефіцієнт оберненості власного капіталу	-2,03	-11,56	-72,78	1,48	-9,53	-61,23	74,26	3,50
Період окупності власного капіталу, днів	-180	-32	-5	247	148	27	252	427
Коефіцієнт оберненості інвестованого капіталу	-2,03	-11,56	-72,78	1,48	-9,53	-61,23	74,26	3,50
Період окупності інвестованого капіталу, днів	-180	-32	-5	247	148	27	252	427
Коефіцієнт обертання робочого капіталу	1,93	11,49	34,11	-1,67	9,57	22,62	-35,78	-3,60
Період обертання робочого капіталу, днів	189	32	11	-218	-158	-21	-229	-408

Джерело: складено за даними фінансової звітності ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Період обороту загального капіталу у 2022 р. збільшився на 226 днів, в тому числі за рахунок вповільнення оборотності власного та інвестованого капіталу на 252 днів. За 2019-2022 рр. можна визначити високий рівень оборотності до капіталізації та зменшення рівня оборотності після капіталізації у 2022 р.

Аналіз рентабельності підприємства проведено у табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Аналіз рентабельності ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Назва рядка	2019	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення			
					2020-2019	2021-2020	2022-2021	2022-2019
Рентабельність продукції за валовим прибутком	-0,08	-0,02	-0,03	0,90	0,07	-0,01	0,93	0,99
Рентабельність продукції за операційним прибутком	-0,55	-0,07	0,01	1,11	0,47	0,09	1,10	1,66
Рентабельність операційної діяльності	-0,37	-0,07	0,01	0,91	0,30	0,08	0,90	1,28
Рентабельність звичайної діяльності	-0,37	-0,07	0,01	0,91	0,30	0,08	0,90	1,28
Валова рентабельність продажу	-0,09	-0,02	-0,03	0,47	0,07	-0,01	0,50	0,57
Операційна рентабельність продажу	-0,60	-0,07	0,01	0,58	0,52	0,09	0,57	1,18
Чиста рентабельність продажу	-0,60	-0,08	0,01	0,56	0,52	0,09	0,55	1,16
Рентабельність активів	-260,99	-74,93	6,93	72,08	186,06	81,86	65,15	333,07
Рентабельність власного капіталу	-120,95	-88,57	-80,23	82,79	-32,38	-168,80	163,03	-38,16
Рентабельність оборотних активів	-2,94	-0,75	0,08	0,84	2,19	0,83	0,76	3,78
Рентабельність виробництва за операційним прибутком	-23,16	-165,54	0,92	5,26	-142,38	166,47	4,34	28,42
Рентабельність інвестованого капіталу	-120,95	-88,57	-80,23	82,79	-32,38	-168,80	163,03	-38,16
Коефіцієнт реінвестування прибутку	-	-	1,00	1,00	-	-	0,00	-

Джерело: складено за даними фінансової звітності ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Ефективність діяльності підприємства протягом періоду покращилася у взагалі можна виділити два періоди: 1) 2019-2020 рр., коли для підприємства був характерний чистий збиток та збитковість проміжних фінансових показників (валовий збиток, операційний збиток). Валовий збиток вказував на збитковість продукції та збитковість продажу на рівні до 10%, а збитковість операційної діяльності досягала 55% у 2019 р. та 7% у 2020 р. від операційних витрат або досягала 60% у 2019 р. та 7% у 2020 р. від чистого доходу від реалізації продукції, 2) 2021-2022 рр., коли для підприємства був характерний чистий прибуток та прибутковість проміжних фінансових показників (валовий прибуток, операційний прибуток). Показники рентабельності набули максимальних значень.

Найбільш поширеними моделями аналізу ймовірності банкрутства підприємства є такі економетричні моделі, запропоновані іноземними економістами: двофакторна модель оцінки ймовірності банкрутства Альтмана; оцінка ймовірності банкрутства на основі моделі Альтмана; моделі Спрингейта та ін.. Дані моделі були розроблені на основі фінансових показників підприємств США, Канади та Великобританії, і тому не є адаптованими для аналізу ймовірності банкрутства українських підприємств через відмінні умови ведення фінансово-господарської діяльності.

У 1968 р. американський вчений Е. Альтман запропонував п'ятифакторну модель прогнозування банкрутства, модифікований варіант п'ятифакторної моделі для непублічних компаній, чиї акції не торгуються на біржі, був опублікований у 1983 році та має такий вигляд:

$$Z = 0,717x_1 + 0,847x_2 + 3,107x_3 + 0,420x_4 + 0,998x_5 \quad (2.5)$$

Одержані значення показника Z можна інтерпретувати таким чином: $Z > 3$: дуже низька ймовірність банкрутства; Z в інтервалі 2,71 - 2,99: можливе банкрутство; Z в інтервалі 1,81 - 2,70: висока ймовірність банкрутства; $Z < 1,8$: дуже висока ймовірність банкрутства. Здійснимо аналіз імовірності банкрутства

ТОВ «Київський м'ясокомбінат» на основі п'ятифакторної моделі Е. Альтмана (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

**Аналіз імовірності банкрутства ТОВ «Київський м'ясокомбінат»
на основі моделі Е. Альтмана**

Назва рядка	2019	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення			
					2020-2019	2021-2020	2022-2021	2022-2019
x 1 - робочий капітал / загальна вартість активів	2,27	0,85	0,18	-0,77	-1,42	-0,67	-0,95	-3,04
x 2 - чистий прибуток / загальна вартість активів	-2,61	-0,75	0,07	0,72	1,86	0,82	0,65	3,33
x 3 - прибуток до оподаткування / загальна вартість активів	-2,61	-0,73	0,08	0,75	1,88	0,82	0,66	3,36
x 4 - чисті активи / позиковий капітал	-2,16	-0,85	-0,09	0,87	1,31	0,76	0,96	3,03
x 5 - обсяг продажу / загальна вартість активів	4,38	9,78	6,28	1,29	5,40	-3,49	-5,00	-3,09
Z (інтегральний показник рівня загрози банкрутства)	-5,23	7,10	6,69	4,03	12,33	-0,41	-2,65	9,26

Джерело: складено за даними фінансової звітності ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

На основі розрахованих показників табл. 2.10 інтегральний показник рівня загрози банкрутства згідно моделі Е. Альтмана впродовж 2019 р. був низьким та підприємству загрожувало банкрутство. У 2020-2022 р. значення інтегрального показника було вище 3, тобто дуже низька ймовірність банкрутства. При цьому показник надалі зменшується, що вказує на негативну тенденцію та збільшення ймовірності настання банкрутства на підприємстві.

Модель діагностики банкрутства підприємств Спрінгейта була розроблена канадським вченим у 1978 р. Для створення своєї моделі він використав метод покрокового дискримінантного аналізу. Модель Спрінгейта має такий вигляд:

$$Z=1,03x_1+3,07x_2+0,66x_3+0,4x_4 \quad (2.6)$$

Визначимо ймовірність настання банкрутства ТОВ «Київський м'ясокомбінат» за допомогою моделі Спрінгейта (табл. 2.11).

**Аналіз імовірності банкрутства ТОВ «Київський м'ясокомбінат»
на основі моделі Спрингейта**

Назва рядка	2019	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення			
					2020-2019	2021-2020	2022-2021	2022-2019
x 1- робочий капітал / загальна вартість активів	2,27	0,85	0,18	-0,77	-1,42	-0,67	-0,95	-3,04
x 2 - прибуток до сплати податків та відсотків / загальна вартість активів	-2,61	-0,73	0,08	0,75	1,88	0,82	0,66	3,36
x 3 - прибуток до сплати податків / короткострокова заборгованість	-0,83	-0,40	0,08	8,41	0,43	0,47	8,34	9,24
x 4 - обсяг продажу / загальна вартість активів	4,38	9,78	6,28	1,29	5,40	-3,49	-5,00	-3,09
Z (інтегральний показник рівня загрози банкрутства)	-4,47	2,27	3,01	7,57	6,74	0,74	4,56	12,04

Джерело: складено за даними фінансової звітності ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Якщо для підприємства критерій $Z < 0,862$, то підприємство - потенційний банкрут. Таке значення було у 2019 р. та ТОВ «Київський м'ясокомбінат» було потенційним банкрутом. Якщо $Z > 2,451$, то загроза банкрутства мінімальна і підприємство є фінансово надійним. Таке значення було у 2021-2022 р. та ТОВ «Київський м'ясокомбінат» стало фінансово надійним.

Проаналізуємо ймовірність банкрутства на ТОВ «Київський м'ясокомбінат» за системою фінансових показників Бівера (табл. 12.5). Розрахунки показали, що: за коефіцієнтом Бівера ТОВ «Київський м'ясокомбінат» загрозувало банкрутство у 2019-2020 рр., проте у 2021 р. банкрутство стало можливим протягом 5 років і у 2022 р. підприємство стало не схильним до банкрутства; рентабельність активів підтверджує ймовірність банкрутства протягом 5 років; фінансовий леверидж, коефіцієнт покриття активів чистим оборотним капіталом підтверджує ймовірність банкрутства протягом 1 року; коефіцієнт покриття у 2019-2021 рр.

підтверджує ймовірність банкрутства протягом 1 року, у 2022 р. коефіцієнт ліквідності підвищився і ймовірність банкрутства відмінилася.

Таблиця 2.12

Оцінка банкрутства ТОВ «Київський м'ясокомбінат» за системою показників Бівера

Назва рядка	2019	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення			
					2020-2019	2021-2020	2022-2021	2022-2019
Коефіцієнт Бівера	-0,83	-0,41	0,06	8,10	0,42	0,47	8,04	8,93
Рентабельність активів	-2,61	-0,75	0,07	0,72	1,86	0,82	0,65	3,33
Фінансовий леверидж	-1,46	-2,18	-12,58	0,10	-0,72	-10,40	12,69	1,57
Коефіцієнт покриття активів власними оборотними коштами	-2,27	-0,85	-0,18	0,73	1,42	0,67	0,91	3,00
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,28	0,54	0,83	9,64	0,26	0,29	8,81	9,36

Джерело: складено за даними фінансової звітності ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

В українській практиці для діагностики банкрутства підприємства зазвичай використовують модель О. О. Терещенка, яка базується на застосуванні методології дискримінантного аналізу на основі фінансових показників вибіркової сукупності вітчизняних підприємств, а також комплексна оцінка фінансового стану підприємства на основі використання матричних моделей. Модель О. О. Терещенка має такий вигляд:

$$Z = 1,5x_1 + 0,08x_2 + 10x_3 + 5x_4 + 0,3x_5 + 0,1x_6 \quad (2.7)$$

Одержані значення показника Z можна інтерпретувати так:

$Z > 2$: підприємство є фінансовою стійким і йому не загрожує банкрутство;

$1 < Z < 2$: у підприємства порушено фінансову рівновагу (фінансову стійкість), але йому не загрожує банкрутство за умови переходу на антикризове управління;

$0 < Z < 1$: підприємству загрожує банкрутство, якщо воно не здійснить санаційних заходів;

$Z < 0$ - підприємство є напівбанкрутом.

Проведемо аналіз імовірності банкрутства ТОВ «Київський м'ясокомбінат» на основі моделі О. О. Терещенка (табл. 2.13).

Таблиця 2.13

Діагностика ймовірності банкрутства ТОВ «Київський м'ясокомбінат» на основі моделі О.О. Терещенка

Назва рядка	2019	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення			
					2020-2019	2021-2020	2022-2021	2022-2019
x 1 - (чистий прибуток (збиток) + амортизація) / зобов'язання	-0,83	-0,41	0,06	8,10	0,42	0,47	8,04	8,93
x 2 - валюта балансу / зобов'язання	0,32	0,54	0,92	11,24	0,23	0,38	10,32	10,93
x 3 - чистий прибуток / валюта балансу	-2,61	-0,75	0,07	0,72	1,86	0,82	0,65	3,33
x 4 - чистий прибуток / виручка від реалізації	-0,60	-0,08	0,01	0,56	0,52	0,09	0,55	1,16
x5 - виробничі запаси / виручка від реалізації	0,06	0,08	0,08	0,10	0,01	0,01	0,02	0,04
x6 - виручка від реалізації / валюта балансу	4,38	9,78	6,28	1,29	5,40	-3,49	-5,00	-3,09
Критерій Z	-29,84	-7,44	1,57	23,23	22,40	9,01	21,66	53,06

Джерело: складено за даними фінансової звітності ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Розрахунки показали, що критерій Z упродовж 2018-2020 рр. знаходиться в діапазоні $0 < Z < 1$, тобто можна зробити висновок, що підприємству загрожує банкрутство, якщо воно не здійснить санаційних заходів. Такі значення були у 2019-2020 рр. У 2021 р. у підприємства було порушено фінансову рівновагу та у 2022 р. підприємство стало фінансовою стійким.

Отже, аналіз фінансового стану вказує, що у 2019-2021 рр. підприємство мало загрозу банкрутства та проблеми забезпечення ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, відсутність власного капіталу та власного оборотного капіталу та лише у 2022 р. за рахунок капіталізації

підприємства підприємство стало фінансовою стійким, платоспроможним і ліквідним, в тому числі ліквідовано загрозу банкрутства.

2.3. Аналіз фінансової безпеки та фінансових ризиків ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Аналіз фінансової безпеки ТОВ «Київський м'ясокомбінат» передбачає визначенням індексу фінансової безпеки підприємств (I_{FS}).

Аналіз фінансової безпеки ТОВ «Київський м'ясокомбінат» за напрямом ліквідності та платоспроможності підприємства: коефіцієнт покриття (K_1), коефіцієнт абсолютної ліквідності (K_2), коефіцієнт ліквідності грошового потоку (K_3) наведено у таблиці 2.14. За даними розрахунків можна зробити висновок про зміни у стані ліквідності та платоспроможності підприємства. Коефіцієнт покриття у 2019 р. вказував на критичний стан ліквідності та критичний стан відношення оборотних активів і зобов'язань. У 2020-2021 рр. вказував на нестабільний тип фінансової безпеки, оскільки оборотних активів не вистачало для покриття поточних зобов'язань. У 2022 р. за рахунок зростання оборотних активів їхнє відношення до поточних зобов'язань становило 9,64, що відповідає абсолютному типу фінансової безпеки. ТОВ «Київський м'ясокомбінат» у 2021 р. мало кризовий стан абсолютної ліквідності і кризовий тип фінансової безпеки. У 2022 р. відбулося відновлення абсолютної ліквідності до абсолютного типу фінансової безпеки. Коефіцієнт ліквідності грошового потоку характеризує відношення надходження і витрачання грошових коштів. У 2020 р., 2022 р. перевищували надходження грошових коштів на 2% та 1%, відповідно. У 2021 р. перевищували витрачання грошових коштів на 0,005%. Індекс ліквідності розраховано як середнє арифметичне значення від трьох коефіцієнтів (формули 2.8-2.11) вказує, що у 2019 р. середній стан ліквідності наближений до нестабільного, у 2020 р. – до допустимого, у 2021 р. – до критичного стану

ліквідності через зменшення залишку грошових коштів та від'ємний грошовий потік.

Таблиця 2.14

Аналіз ліквідності ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Показник/тип безпеки, значення	2019	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення			
					2020- 2019	2021- 2020	2022- 2021	2022- 2019
Коефіцієнт покриття (K_1), тип безпеки	0,28 критичний	0,54 нестабільний	0,83 нестабільний	9,64 абсолютний	0,26 -	0,29 -	8,81 -	9,36 -
значення, що присвоюється	0,25	0,5	0,5	1	0,25	0	0,5	0,75
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (K_2), тип безпеки	0,09 допустимий	0,11 абсолютний	0,003 кризовий	0,12 абсолютний	0,02 -	-0,107 -	0,117 -	0,03 -
значення, що присвоюється	0,75	1	0	1	0,25	-1	1	0,25
Коефіцієнт ліквідності грошового потоку (K_3), тип безпеки	0,98 допустимий	1,02 абсолютний	0,995 допустимий	1,01 абсолютний	0,04 -	-0,025 -	0,015 -	0,03 -
значення, що присвоюється	0,75	1	0,75	1	0,25	-0,25	0,25	0,25

Джерело: складено за даними фінансової звітності ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

На кінець 2022 р. підприємство мало абсолютний стан ліквідності та відсутність потенційних поточних загроз фінансовій безпеці.

$$I_{L2019} = (0,25+0,75+0,75) / 3 = 0,58 \quad (2.8)$$

$$I_{L2020} = (0,50 + 1,00 + 1,00) / 3 = 0,83 \quad (2.9)$$

$$I_{L2021} = (0,50 + 0 + 0,75) / 3 = 0,42 \quad (2.10)$$

$$I_{L2022} = (1,00 + 1,00 + 1,00) / 3 = 1,00 \quad (2.11)$$

Аналіз фінансової безпеки ТОВ «Київський м'ясокомбінат» за напрямом фінансової стійкості підприємства: коефіцієнт фінансової незалежності (K_4), коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності (K_5), коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу (K_6) наведено у таблиці 2.15. Фінансова стійкість ТОВ «Київський м'ясокомбінат» мала особливості формування окремо у 2019-2021 рр. та 2022 р., які описані у попередньому пункті кваліфікаційної роботи. Покращення фінансової стійкості відбулося у 2022 р. до абсолютного стану фінансової стійкості через збільшення зареєстрованого капіталу та нерозподіленого капіталу на 32864,50 тис. грн та 154597,00 тис. грн, відповідно. Коефіцієнт фінансової незалежності, що характеризує відношення власного капіталу та пасиву балансу збільшився з від'ємних значень у 2019-2021 рр. до 0,87 у 2022 р., що забезпечило основу для збільшення індексу фінансової стійкості та мінімізацію загроз фінансовій безпеці. Недолік діяльності через відсутність власного оборотного капіталу свідчить про внутрішні проблеми діяльності підприємства та основні конкуренти, інші підприємства галузі мали власний оборотний капітал, мали довгострокові фінансові ресурси, короткострокові кредити. У 2022 р. власного оборотного капіталу вистачало, щоб покрити поточні потреби фінансування запасів.

Таблиця 2.15

Аналіз фінансової стійкості ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Показник/тип безпеки, значення	2019	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення			
					2020- 2019	2021- 2020	2022- 2021	2022- 2019
Коефіцієнт фінансової незалежності (K_4)	-2,16	-0,85	-0,09	0,87	1,31	0,76	0,96	3,03
тип безпеки	кризовий	кризовий	кризовий	абсолютний	-	-	-	-
значення, що присвоюється	0	0	0	1	0	0	1	1
Коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності (K_5)	-2,16	-0,85	-0,09	0,87	1,31	0,76	0,96	3,03
тип безпеки	кризовий	кризовий	кризовий	абсолютний	-	-	-	-
значення, що присвоюється	0	0	0	1	0	0	1	1
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу (K_6)	-1,05	-1,01	-2,13	0,88	0,04	-1,12	3,01	1,93
тип безпеки	кризовий	кризовий	кризовий	абсолютний	-	-	-	-
значення, що присвоюється	0	0	0	1	0	0	1	1

Джерело: складено за даними фінансової звітності ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

I_S – індекс фінансової стійкості розраховано як середнє арифметичне значення від трьох коефіцієнтів K_4 , K_5 , K_6 (формули 2.12, 2.13) вказує, що у 2019-2021 рр. середній стан фінансової стійкості був кризовим через непокриті збитки і збитковість діяльності, у 2022 р. – підприємство мало абсолютний стан фінансової стійкості та відсутність потенційних поточних загроз фінансовій безпеці.

$$I_{S2019-2021} = (0 + 0 + 0) / 3 = 0 \quad (2.12)$$

$$I_{S2022} = (1,00 + 1,00 + 1,00) / 3 = 1,00 \quad (2.13)$$

Наступний напрям аналізу фінансової безпеки – аналіз ефективності (прибутковості чи збитковості) діяльності на основі трьох відносних показників: рентабельність активів (K_7), рентабельність продажу (K_8), коефіцієнт реінвестування прибутку (K_9). Аналіз ефективності діяльності ТОВ «Київський м'ясокомбінат» наведено у таблиці 2.16. У 2019-2020 рр. діяльність підприємства можна вважати неефективною та такою, що загрожувала майбутній діяльності, оскільки збитковість була за всіма напрямками: у 2020 р. на 1 грн вкладену в активи підприємство отримувало 0,75 грн збитків; на 1 грн чистого доходу від реалізації продукції підприємство отримувало 0,08 грн збитків. Коефіцієнт реінвестування у 2019-2020 рр. дорівнював нулю, оскільки ТОВ «Київський м'ясокомбінат» не отримало прибутку та не мало підстав збільшувати власний капітал, лише збитки зменшували власний капітал. За даними Держстату України, у 2020 р. збитковість активів суб'єктів господарювання за видом діяльності 10.1 «Виробництво м'яса та м'ясних продуктів» становила 3,1% [49], що значно менше від рівня збитковості ТОВ «Київський м'ясокомбінат». Покращення ефективності відбулося наступного року через збільшення доходів та отримання чистого прибутку у розмірі 595,40 тис. грн. Рентабельність активів підвищилася до 6,93% або на 1 грн вкладену в активи підприємство отримувало 0,07 грн чистого прибутку. Такий показник рентабельності вказав на можливість

підприємства працювати прибутково, незважаючи на конкуренцію та інші фактори.

Таблиця 2.16

Аналіз ефективності діяльності ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Показник/тип безпеки, значення	2019	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення			
					2020- 2019	2020- 2019	2020- 2019	2020- 2019
Рентабельність активів (K_7), %	-260,99	-74,93	6,93	72,08	186,06	81,86	65,15	333,07
тип безпеки	кризовий	кризовий	абсолютний	абсолютний	-	-	-	-
значення, що присвоюється	0	0	1	1	0	1	0	1
Рентабельність продажу (K_8), %	-59,64	-7,66	1,10	56,09	51,98	8,76	54,99	115,73
тип безпеки	кризовий	кризовий	допустимий	абсолютний	-	-	-	-
значення, що присвоюється	0	0	0,75	1	0	0,75	0,25	1
Коефіцієнт реінвестування прибутку (K_9)	0,00	0,00	1,00	1,00	0	1	0	1
тип безпеки	кризовий	кризовий	абсолютний	абсолютний	-	-	-	-
значення, що присвоюється	0	0	1	1	0	1	0	1

Джерело: складено за даними фінансової звітності ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Рентабельність продажу підвищилася до 0,01 грн чистого прибутку на 1 грн чистого доходу від реалізації продукції. Коефіцієнт реінвестування прибутку дорівнює 1, що вказує на відмову учасників товариства від дивідендів та спрямування всієї суми заробленого чистого прибутку до власного капіталу.

У 2022 р. рентабельність активів підвищилася до 0,72 грн на 1 грн вкладену в активи, що в 10,4 разів більше попереднього року. Рентабельність продажу підвищилася до 0,56 грн чистого прибутку на 1 грн чистого доходу від реалізації продукції, що в 51 разів більше попереднього року.

I_E – індекс ефективності розраховано як середнє арифметичне значення від трьох коефіцієнтів K_7 , K_8 , K_9 (формули 2.14-2.16) вказує, що у 2019-2020 рр. був чистий збиток та середній стан ефективності критичним, у 2021 р. – середній стан ефективності став наближений до абсолютного чи допустимого стану, оскільки було отримано прибуток за наявних непокритих збитків попередніх років, у 2022 р. підприємство досягло абсолютного стану ефективності використання активів та продажів продукції.

$$I_{E2019-2020} = (0,00 + 0,00 + 0,00) / 3 = 0 \quad (2.14)$$

$$I_{E2021} = (1,00 + 0,75 + 1,00) / 3 = 0,92 \quad (2.15)$$

$$I_{E2022} = (1,00 + 1,00 + 1,00) / 3 = 1,00 \quad (2.16)$$

За напрямом ділової активності підприємства до складу відповідного індексу (I_{BA}) розробники включають лише один коефіцієнт – коефіцієнт співвідношення оборотності дебіторської та кредиторської заборгованостей (K_{10}), проте ділова активність може бути значно розширена показниками оборотності та термінами одного обороту. Аналіз ділової активності ТОВ «Київський м'ясокомбінат» для потреб аналізу фінансової безпеки наведено у таблиці 2.17 вказує на наявність проблем забезпечення ділової активності у частині управління надходження і витрачання коштів, в тому числі від дебіторів та кредиторів.

Таблиця 2.17

Аналіз ділової активності ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Показник/тип безпеки, значення	2019	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення			
					2020-2019	2020-2019	2020-2019	2020-2019
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	310,7	15 455,00	54 012,00	275 619,10	15144,3	38557	221607,1	275308,4
Загальний розмір дебіторської заборгованості, тис. грн	21,2	35,20	3 175,00	152 813,20	14	3139,8	149638,2	152792
Загальний розмір кредиторської заборгованості, тис. грн	63,9	1983,00	2710,90	10074,80	1919,1	727,9	7363,9	10010,9
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	14,66	439,06	17,01	1,80	424,4	-422,05	-15,21	-12,86
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	0,33	7,79	19,92	27,36	7,46	12,13	7,44	27,03
Коефіцієнт співвідношення оборотності дебіторської та кредиторської заборгованостей (K_{10})	44,17	56,34	0,85	0,07	12,17	-55,49	-0,78	-44,1
тип безпеки	кризовий	кризовий	допустимий	кризовий	-	-	-	-
значення, що присвоюється	0	0	0,75	0	0	0,75	-0,75	0

Джерело: складено за даними фінансової звітності ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Для ТОВ «Київський м'ясокомбінат» загрозою фінансовій безпеці є незбалансованість дебіторської та кредиторської заборгованостей. У 2020 р. переважали розміри кредиторської заборгованості у 56 разів через неконтрольовані розміри поточної товарної кредиторської заборгованості. Такий показник був гіршим від попереднього року, коли розміри кредиторської заборгованості були у 44,2 рази більші від розмірів дебіторської заборгованості. У 2021 р. розміри заборгованості збільшилися, проте переважною стала дебіторська заборгованість, а 2022 року – перевищення дебіторської заборгованості у 15 разів. Покращення співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей мало місце у 2021 р., проте не вдалося підприємству зберегти відносні показники у 2022 р.

Отже, I_{BA} – індекс ділової активності ТОВ «Київський м'ясокомбінат» дорівнював значенню коефіцієнта співвідношення оборотності дебіторської та кредиторської заборгованостей: $I_{BA2019} = 0$, $I_{BA2020} = 0$, $I_{BA2021} = 0,75$, $I_{BA2022} = 0$.

Додаткові показники ділової активності, що базуються на показниках оборотності та тривалості одного обороту вказують на їх погіршення, що суперечить динаміці інших груп показників фінансової безпеки. Тривалість одного обороту активів ТОВ «Київський м'ясокомбінат» становила менше одного року, що слід вважати добрим показником, проте динаміка є негативною для підприємства: 2020 р. – 37 днів, 2021 р. – 58 днів, 2022 р. – 284 днів. Тривалість одного обороту оборотних активів становила менше одного року, що слід вважати добрим показником, проте динаміка є негативною відповідно до динаміки активів загалом: 2020 р. – 37 днів, 2021 р. – 52 днів, 2022 р. – 244 днів. Збільшувалася також тривалість обороту запасів від 28 днів у 2020 р. до 37 днів у 2022 р., тривалість обороту товарної дебіторської заборгованості збільшувалася від 1 дня у 2020 р. до 32 днів у 2022 р. Тривалість одного обороту сукупного капіталу дорівнювала у 2020 р. – 37 днів, у 2021 р. – 52 днів, у 2022 р. – 244 днів. У 2020-2021 рр. основним джерелом формування капіталу ТОВ «Київський м'ясокомбінат» був позиковий капітал, тому його оборотність дорівнювала вище наведеним показникам. У 2022 р. сформовано власний капітал та тривалість його

обороту становила 247 днів і тривалість одного обороту зареєстрованого капіталу становила 44 дні.

I_{DB} – індекс боргового навантаження базується на основі значення коефіцієнта покриття фінансових витрат операційним прибутком (K_{11}). Для ТОВ «Київський м'ясокомбінат» розрахунок такого показника не можливий, оскільки підприємство не використовує для фінансування власної діяльності кредитів банків, боргових цінних паперів та, відповідно, не має фінансових витрат. I_{DB} – індекс боргового навантаження ТОВ «Київський м'ясокомбінат» дорівнює 1, оскільки фінансові витрати відсутні.

Останній напрям аналізу фінансової безпеки підприємства – аналіз податкового навантаження за показниками: коефіцієнт податкового навантаження доходів від реалізації продукції (K_{12}), коефіцієнт податкового навантаження із податку на прибуток (K_{13}). Коефіцієнт податкового навантаження доходів від реалізації продукції ТОВ «Київський м'ясокомбінат» немає підстав розраховувати, оскільки підприємство належить до малих та не формує звіт про рух грошових коштів. Податкове навантаження ТОВ «Київський м'ясокомбінат» формувалося з ПДВ, ПДФО та військового збору, податку на прибуток підприємства або єдиного податку, плати за землю, екологічного податку тощо. Відповідно до змін податкового законодавства на період воєнного стану (Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» від 15.03.2022 № 2120-IX [55], Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану» від 30.06.2023 № 3219-IX), ТОВ «Київський м'ясокомбінат» застосовувало з 01.04.2022 р. до 31.07.2023 р. єдиний податок за ставкою 2%, перебуваючи на третій групі платників єдиного податку.

Коефіцієнт податкового навантаження із податку на прибуток (K_{13}) визначається як відношення податку на прибуток (єдиного податку у воєнний час) до фінансового результату до оподаткування. Аналіз податкового навантаження ТОВ «Київський м'ясокомбінат» наведено у таблиці 2.18.

Таблиця 2.18

**Аналіз податкового навантаження
ТОВ «Київський м'ясокомбінат»**

Показник/тип безпеки, значення	2019	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення			
					2020-2019	2020-2019	2020-2019	2020-2019
Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн	-185,30	-1 158,80	726,10	160 500,30	-973,5	1884,9	159774,2	160685,6
Податок на прибуток (єдиний податок), тис. грн	-	25,80	130,70	5 908,30	25,8	104,9	5777,6	5908,3
Коефіцієнт податкового навантаження із податку на прибуток (K_{13})	-	102,22	18,00	3,68	102,22	-84,22	-14,32	3,68
тип безпеки	абсолютний	кризовий	допустимий	абсолютний	-	-	-	-
значення, що присвоюється	1	0	0,75	1	-1	0,75	0,25	0

Джерело: складено за даними фінансової звітності ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

У 2019 р. податок на прибуток не нараховувався та не сплачувався через збиток. У 2020 р. підприємство мало зобов'язання з податку на прибуток, маючи чистий збиток до оподаткування. Така ситуацію можлива у разі застосування податкових різниць відповідно до статей 138-140 Податкового кодексу України [57]. У 2021 р. зобов'язання з податку на прибуток були нараховані за базовою ставкою у розмірі 18% (статей 136 Податкового кодексу України), проте фінансовий результат до оподаткування повинен був бути зменшений на збитки до оподаткування попереднього 2020 р. Закон України від 15.03.2022 р. № 2120-IX [55] дозволив застосовувати пільгову ставку єдиного податку у розмірі 2% та у другому-четвертому кварталах 2022 р. ТОВ «Київський м'ясокомбінат» застосовувало пільгову ставку. Сукупне податкове навантаження із податку на прибуток становило у 2022 р. близько 4%, однак у 2023 р. повернуто оподаткування прибутку підприємств на загальних умовах з базовою ставкою у розмірі 18%.

Отже, I_{TB} – індекс податкового навантаження ТОВ «Київський м'ясокомбінат» дорівнював значенню коефіцієнта податкового навантаження із податку на прибуток: $I_{TB2019} = 1$, $I_{TB2020} = 0$, $I_{TB2021} = 0,75$, $I_{TB2022} = 1$.

Індекс фінансової безпеки підприємств (I_{FS}) наведено у розділі 1.3, основою даної формули є вагові значення в індексі фінансової безпеки. Розраховані значення індексу фінансової безпеки (2.19) вказують на критичний стан у 2019 р. та 2020 р. через фінансову нестійкість, не ефективність, проблеми ділової активності.

У 2021 р. загальний тип фінансової безпеки змінився на нестабільний, оскільки сукупний індекс збільшився до 0,54 за рахунок покращення ефективності діяльності і забезпечення прибутковості діяльності вперше за довгий період, покращення ділової активності, оптимізацію податкового навантаження, проблемними залишилися ліквідність, фінансова стійкість. У 2022 р. загальний тип фінансової безпеки змінився на допустимий, проте за більшістю напрямками досягнуто абсолютного рівня, єдиний недолік у забезпечення фінансової безпеки – це ділова активність через невідповідність обертання дебіторської та кредиторської заборгованості.

Таблиця 2.19

Індекс фінансової безпеки ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Вид індексу	Вага в індексі фінансової безпеки	2019	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення			
						2020- 2019	2020- 2019	2020- 2019	2020- 2019
I_L – індекс ліквідності	0,226	0,58	0,83	0,42	1,00	0,25	-0,41	0,58	0,42
I_S – індекс фінансової стійкості	0,262	0,00	0,00	0,00	1,00	0	0	1	1
I_E – індекс ефективності	0,202	0,00	0,00	0,92	1,00	0	0,92	0,08	1
I_{BA} – індекс ділової активності	0,131	0,00	0,00	0,75	0,00	0	0,75	-0,75	0
I_{DB} – індекс боргового навантаження	0,107	1,00	1,00	1,00	1,00	0	0	0	0
I_{TB} – індекс податкового навантаження	0,071	1,00	0,00	0,75	1,00	-1	0,75	0,25	0
I_{FS} – індекс фінансової безпеки підприємств	1,00	0,31	0,30	0,54	0,87	-0,01	0,24	0,33	0,56

Джерело: складено за даними фінансової звітності ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Показники оцінки фінансових ризиків (дисперсія, середньо-квадратичне (стандартне) відхилення, коефіцієнт варіації) визначені у додатку Г та табл. 2.20, графічно представлені картою ризиків (рис. 2.1).

Таблиця 2.20

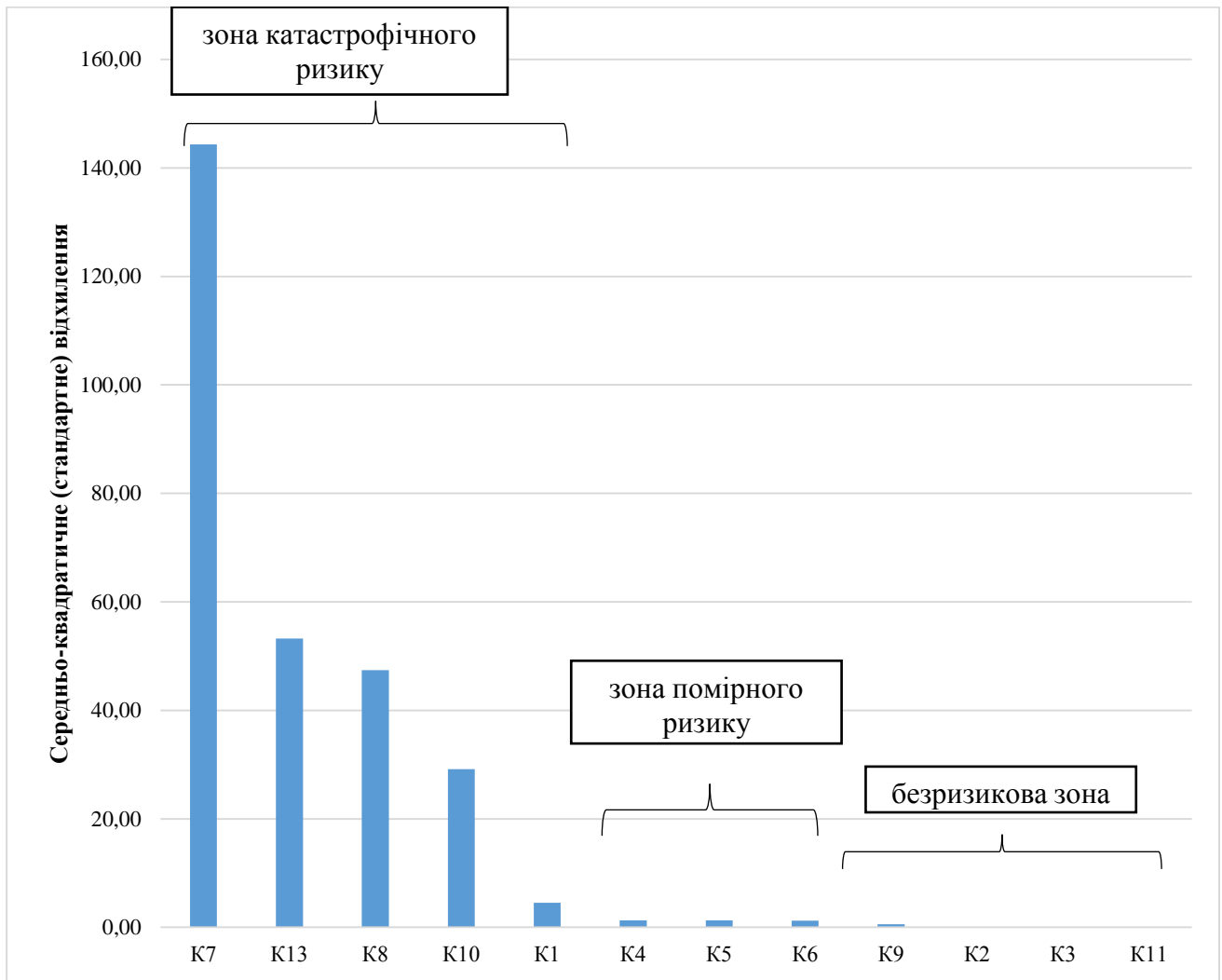
Оцінка фінансових ризиків ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Показник	Показники оцінки ризику		
	Дисперсія	Середньо-квадратичне (стандартне) відхилення	Коефіцієнт варіації
Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)(K_1),	20,71	4,55	1,83
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (K_2)	0,00	0,05	0,01
Коефіцієнт ліквідності грошового потоку (K_3)	0,00	0,02	0,00
Коефіцієнт фінансової незалежності (K_4)	1,64	1,28	-0,73
Коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності (K_5)	1,64	1,28	-0,73
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу (K_6)	1,56	1,25	-0,47
Рентабельність активів (K_7), %	20824,38	144,31	-81,06
Рентабельність продажу (K_8), %	2245,78	47,39	-222,13
Коефіцієнт реінвестування прибутку (K_9)	0,33	0,58	0,17
Коефіцієнт співвідношення оборотності дебіторської та кредиторської заборгованостей (K_{10})	851,30	29,18	8,39
Коефіцієнт покриття фінансових витрат операційним прибутком (K_{11})	0,00	0,00	0,00
Коефіцієнт податкового навантаження із податку на прибуток (K_{13})	2834,70	53,24	22,88

Джерело: складено за даними фінансової звітності ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Показники оцінки ризиків вказують, що ризик присутній за показниками з високим рівнем середнього квадратичного відхилення та коефіцієнта варіації. Безризикова зона присутня за рівнем абсолютної ліквідності та ліквідності грошового потоку, реінвестування прибутку. Незначні коливання показників суттєво не впливають на загальний рівень і динаміку.

Помірний рівень фінансового ризику у 2019-2022 рр. підприємство мало за показниками фінансової стійкості і частині критичних значень у 2019-2021 рр., проте у 2022 р. показники фінансової стійкості покращилися і підприємство має можливість мінімізувати такі ризики.

Примітка: K_7 – рентабельність активів, K_{13} – коефіцієнт податкового навантаження із податку на прибуток, K_8 – рентабельність продажу, K_{10} – коефіцієнт співвідношення оборотності дебіторської та кредиторської заборгованостей, K_1 – коефіцієнт покриття, K_4 – коефіцієнт фінансової незалежності, K_5 – коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності, K_6 – коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу, K_9 – коефіцієнт реінвестування прибутку, K_2 – коефіцієнт абсолютної ліквідності, K_3 – коефіцієнт ліквідності грошового потоку, K_{11} – коефіцієнт покриття фінансових витрат операційним прибутком.

Рис. 2.1. Карта фінансових ризиків ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Джерело: складено за даними фінансової звітності ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Актуальним є мінімізація у майбутніх періодах тих фінансових ризиків, які знаходяться зоні катастрофічного ризику, а саме неконтрольований рівень рентабельності активів та рентабельність продажу, податкове навантаження, співвідношення оборотності дебіторської та кредиторської заборгованостей, відсутність єдиної стратегії забезпечення загальної ліквідності.

Висновки до розділу 2

У розділі 2 проведено аналіз управління фінансовою безпекою ТОВ «Київський м'ясокомбінат» у 2019-2022 рр.

1. Надано загальну характеристику ТОВ «Київський м'ясокомбінат», яке належить до харчових (переробних) підприємств та спеціалізується на переробці м'яса у напрямі виробництві м'ясних виробів під торговими марками «Київський м'ясокомбінат» та «Cooker». ТОВ «Київський м'ясокомбінат» входить доо групи підприємств SMK Group.

2. Проведено аналіз фінансового стану ТОВ «Київський м'ясокомбінат», що характеризується збільшенням вартості основних засобів і нематеріальних активів, що профінансовано збільшенням зареєстрованого капіталу та нерозподіленого прибутку у частині власного капіталу, збільшення поточної кредиторської заборгованості. У 2019-2021 рр. підприємство мало підтверджену розрахунками загрозу банкрутства, втрати платоспроможності та проблеми забезпечення ліквідності, фінансової стійкості, відсутність власного капіталу та власного оборотного капіталу та лише у 2022 р. за рахунок капіталізації підприємства підприємство стало фінансовою стійким, платоспроможним і ліквідним, в тому числі ліквідовано загрозу банкрутства і втрати платоспроможності. Особливістю діяльності у 2020-2022 р. є забезпечення прибутковості та ефективності діяльності, незважаючи на умови воєнного стану в країні та високої конкуренції в галузі.

3. Проведено аналіз фінансової безпеки ТОВ «Київський м'ясокомбінат» на основі індексу фінансової безпеки, що базується на шести індексах: ліквідності, фінансової стійкості, ефективності, ділової активності, боргового та податкового навантаження. З огляду на розраховані значення індексу фінансової безпеки можна зробити висновок про критичний стан фінансової безпеки у 2019-2020 рр. через критичний стан за більшістю напрямками. У 2021 р. загальний тип фінансової безпеки змінився на нестабільний, індекс збільшився за рахунок

покращення ефективності діяльності і забезпечення прибутковості діяльності, ділової активності, оптимізації податкового навантаження. У 2022 р. загальний тип фінансової безпеки змінився на допустимий, проте за більшістю напрямками досягнуто абсолютного рівня, єдиний недолік у забезпечення фінансової безпеки – це ділова активність через невідповідність обсягів та обіговості дебіторської та кредиторської заборгованості.

4. Проведено оцінку фінансових ризиків на основі статистичних показників (дисперсія, середньо-квадратичне (стандартне) відхилення, коефіцієнт варіації), до фінансових ризиків, які знаходяться зоні катастрофічного ризику віднесено неконтрольований рівень рентабельності активів та рентабельність продажу, податкове навантаження, не збалансована оборотність дебіторської та кредиторської заборгованостей, відсутність єдиної стратегії забезпечення загальної ліквідності.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ТА ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Перспективи покращення управління фінансовою безпекою ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Перспективи покращення фінансової безпеки слід розглядати у розрізі особливостей діяльності підприємства, що визначені власниками. Кінцевим бенефіціаром SMK Group, в тому числі ТОВ «Київський м'ясокомбінат» є Пармонов Д. Ю. У розділі 2 нами визначено наявність у власника на кінець 2022 р. трьох підприємств в виготовлення аналогічної продукції, окрім ТОВ «Київський м'ясокомбінат», які розташовані у м. Біла Церква (ТОВ «Перспективна угода»), м. Харків (ТОВ «Салтівський м'ясокомбінат»), м. Богодухів, Харківська обл. (ПрАТ «Богодухівський м'ясокомбінат»). Наявність за однією адресою двох підприємств, що мають спільний вид діяльності та спільного кінцевого бенефіціара ТОВ «Київський м'ясокомбінат» та ТОВ «Перспективна угода» створює додаткові можливості масштабування бізнесу і покращення фінансової безпеки.

Науковці досліджували об'єднання підприємств або консолідацію підприємств з обґрунтуванням різних їх аспектів. На думку Авдалян К., «основними факторами, які впливають на суб'єктів господарювання до укрупнення бізнесу є: отримання надійного постачальника факторів виробництва; зменшення ступеня ризику при виході на нові ринки збуту та їх розширенні; зменшення кількості конкурентів, придбання підприємств з однаковими галузями діяльності сприяє розширенню межі даної діяльності та зменшенню кількості конкурентів в ній; диверсифікація активів та діяльності з метою зменшення

ризиків та підвищення потенціалу прибутковості діяльності підприємства; особисті мотиви вищої ланки керівництва» [59, с. 5].

Іванюта Т., Луценко В. визначають основою перевагою і мотивацією до злиття, об'єднання підприємств можливість «підтримувати належний рівень конкурентоспроможності та створювати умови для розвитку підприємств» [60, с. 99]. Така мотивація є важливою для ТОВ «Київський м'ясокомбінат», оскільки працює в умовах висококонкурентного ринку та ринок м'ясних продуктів завжди був висококонкурентним через високу кількість виробників та споживачів м'ясних продуктів.

Пилипенко А. [61, с. 84] визначав логіку організації управління реорганізацію діяльності підприємств на початку якої визначають організаційні можливості щодо провадження діяльності та її реорганізації, що передбачає визначення напрямків спрямування дії та параметрів реорганізації, які мають бути погоджені із зовнішніми та внутрішніми стейкхолдерами та іншими зацікавленими особами. У процесі управління реорганізацію діяльності здійснюють опис (технічну документацію) проекту реорганізації підприємства та його діяльності та визначають перелік робіт потрібних для реалізації проекту реорганізації діяльності підприємства. До питання внутрішніх стейкхолдерів об'єднання підприємств, то такими можуть бути «менеджер з реклами та зв'язку з громадськістю, менеджер відділу планування, менеджер з роботи з постачальниками та підрядниками (з логістики), менеджер із персоналу, менеджер відділу контролю якості» [62, с. 138].

Система основних принципів створення та функціонування об'єднання підприємств, на думку Братути О., «має включати такі елементи:

- 1) добровільність входження;
- 2) баланс інтересів членів об'єднання;
- 3) підпорядкованість діяльності об'єднання інтересам його членів;
- 4) консенсус у прийнятті управлінських рішень підприємствами, що входять до складу об'єднання» [63, с. 42].

Переваги для підприємств від злиття та поглинання, визначені Іванютою Т., Луценко В., Левицькою А., Янковською О.: «можливість швидкого досягнення кращих результатів; можливість послаблення конкуренції; можливість швидкого придбання стратегічно важливих активів, в першу чергу нематеріальних; можливість виходу компанії на нові географічні ринки; можливість отримання вже налагодженої збутової інфраструктури; можливість миттєвої покупки частки ринку; можливість доступу до об'єктів інтелектуальної власності іншої компанії» [60, с. 101; 64, с. 45]. З перерахованих переваг від злиття та поглинання для ТОВ «Київський м'ясокомбінат» та ТОВ «Перспективна угода» потенційно будуть працювати такі як досягнення кращих результатів з реалізації продукції та масштабування виробництва м'ясних продуктів, можливість доступу до об'єктів інтелектуальної власності, а саме торгової марки ТОВ «Київський м'ясокомбінат», що є впізнаваною через мережу роздрібних магазинів.

Замазій О. визначав мотиви до об'єднання підприємств з визначенням переваг як учасників зовнішнього, так і внутрішнього ринків. Оскільки ТОВ «Київський м'ясокомбінат» не є учасником зовнішньоекономічної діяльності, то виокремимо переваги об'єднання підприємств як учасників внутрішнього ринку м'ясу та м'ясної продукції. Мотиви до об'єднання підприємств за підходом Замазій О.: «1. Зміцнення ринкових позицій підприємства завдяки: збільшенню ресурсних можливостей; гнучкішій асортиментній політиці; підвищенню ринкової ціни підприємства; збільшенню можливості диверсифікації виробництва; ефекту монополії; 2. Підвищення ефективності виробничої та операційної діяльності через: економію на витратах внаслідок збільшення масштабів виробництва; економію трансакційних витрат; додаткові фінансові вигоди від ослаблення податкового навантаження та підвищення можливості кредитування;

2. Підвищення стратегічного потенціалу підприємства завдяки синергічному ефекту, який проявляється у: спрощенні доступу до матеріальних, фінансових, трудових, інформаційних ресурсів; усуненні дублювання управлінських функцій та певних господарських операцій; збільшенні

ефективності менеджменту через поєднання ключових компетенцій менеджерів інтегрованих структур;

3. Зменшення ризиків ринкової взаємодії з приводу обміну економічними благами через: закріплення сировинних джерел (тиск на постачальників); отримання постійного доступу до налагоджених каналів збуту продукції; зменшення цінової залежності від ринкової кон'юнктури; підвищення рівня стабільності у стосунках з партнерами» [65, с. 57].

З вище перерахованих переваг об'єднання підприємств, для ТОВ «Київський м'ясокомбінат» актуальними, на нашу думку, є наступні переваги: збільшення ресурсних можливостей та гнучка асортиментна політика, економію на витратах через усунення дублювання управлінських функцій, ослаблення податкового навантаження та підвищення можливості кредитування, яке відсутнє для досліджуваних підприємств та ін.

У сучасних умовах господарювання підприємства прагнуть завоювати нові ринки і для розширення своєї діяльності обирають один зі способів об'єднання – приєднання, придбання або злиття. Для ТОВ «Київський м'ясокомбінат» та ТОВ «Перспективна угода» кращим способом об'єднання є приєднання, коли провідним підприємством залишиться саме ТОВ «Київський м'ясокомбінат» з урахуванням переважання вартості активів та активності на ринку, а також наявності та впізнавання торгівельної марки серед споживачів м'ясних виробів та м'ясної продукції.

Глава 12 Господарського кодексу України (статті 118-127) визначає нормативне регулювання об'єднання підприємств, яке визначено як «господарська організація, утворена у складі двох або більше підприємств з метою координації їх виробничої, наукової та іншої діяльності для вирішення спільних економічних та соціальних завдань» [66]. Господарські об'єднання можуть утворюватися як асоціації, корпорації, консорціуми, концерни, інші об'єднання підприємств.

У законі України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 № 2275-VIII [25] трактування понять злиття та

приєднання не надається, згадуються дані поняття лише відносно способу реорганізації товариства у процесі припинення їх діяльності (статті 49-50). Злиття двох та більше товариств відбувається через створення нового господарського товариства - правонаступника з переданням йому всього майна, всіх прав та обов'язків декількох товариств, що припиняються внаслідок цього. Приєднання товариств відбувається через припинення одного або декількох товариств з переданням ним (ними) згідно з передавальним актом усього свого майна, всіх прав та обов'язків іншому господарському товариству - правонаступнику. Що ж стосується поглинання, то даний термін не згадується і в даному законі.

Наступний закон, який регулює відносини злиття та приєднання – закон України «Про акціонерні товариства» від 27.07.2022 № 2465-IX [24]. Найчастіше злиття та поглинання асоціюють з корпоративними правам. Статті 115-124 закону України «Про акціонерні товариства» від 27.07.2022 № 2465-IX [24] визначають умови злиття та приєднання акціонерних товариств за умови, що можуть об'єднуватися два та більше акціонерні товариства, проте ТОВ «Київський м'ясокомбінат» та ТОВ «Перспективна угода» мають іншу організаційно-правову форму.

Отже, авторська пропозиція полягає у об'єднанні ТОВ «Київський м'ясокомбінат» та ТОВ «Перспективна угода» в одне підприємство, що буде мати організаційно-правову форму публічного акціонерного товариства, що створює додаткові переваги для функціонування та сталого розвитку підприємства, а також можливості масштабувати діяльність у майбутньому через залучення додаткових акціонерів або емісію корпоративних боргових зобов'язань.

Підвищення фінансової безпеки та зменшення фінансових ризиків при злитті та поглинанні обумовлені наступним ефектом:

- а) фінансова економія, обумовленої масштабами діяльності та зниження витрат;
- б) комбінування взаємодоповнюючих фінансових ресурсів, а також виробничих та трудових;

г) «зростаючою ринкової міцності через зниження конкуренції (мотив монополії);

д) взаємодоповнюваності в області науково-технічних робіт» [60, с. 101].

Отже, організаційні зміни в діяльності ТОВ «Київський м'ясокомбінат» через об'єднання з ТОВ «Перспективна угода» та утворення акціонерного товариства з аналогічною назвою створює додаткові переваги для діяльності підприємств та їх фінансової безпеки. Для забезпечення фінансової безпеки ПАТ «Київський м'ясокомбінат» та покращеного управління фінансовою безпекою необхідно визначити ієрархію суб'єктів забезпечення безпеки підприємств, наведена на рис. 3.1.

Рис. 3.1. Ієрархія суб'єктів забезпечення економічної безпеки підприємств
Джерело: [8, с. 106]

Ієрархія суб'єктів забезпечення фінансової безпеки передбачає наявність трьох рівнів: перший рівень – найвищі керівні органи підприємств (загальні збори акціонерів (учасників, єдиний учасник для ТОВ «Київський м'ясокомбінат» – Парамонов Денис Юсупович) та наглядова рада), другий рівень – проміжний керівний орган підприємств (виконавчий орган товариств, підзвітний загальним

зборам акціонерів (учасників) і наглядовій раді, директором ТОВ «Київський м'ясокомбінат» та ТОВ «Перспективна угода» є Кравецький Олег Миколайович), третій рівень – нижчий рівень суб'єктів забезпечення фінансової безпеки підприємств, що об'єднує контрольні та інші служби (відділи, департаменти). Наявність одного учасника та одного директора спрощує процедуру об'єднання підприємств та управління фінансовою безпекою. Перший рівень суб'єктів забезпечення фінансової безпеки підприємств уповноважений генерувати стратегічні рішення забезпечення фінансової безпеки, другий рівень – виконувати стратегічні рішення забезпечення фінансової безпеки та генерувати тактичні, поточні та оперативні рішення, третій рівень – контролювати та виконувати рішення, що генеруються суб'єктами управління фінансовою безпекою першого та другого рівнів.

3.2. Шляхи зменшення фінансових ризиків підприємства

Шляхи покращення зменшення фінансових ризиків підприємства повинні базуватися на досягненнях фінансової науки та актуального стану фінансової безпеки і фінансових ризиків ТОВ «Київський м'ясокомбінат».

ТОВ «Київський м'ясокомбінат» необхідне «впровадження системи управління фінансовими ризиками, що дозволить застосувати систематичний підхід і контролювати можливі збитки від реалізації ризиків у всьому їхньому різноманітті. Ця система, на нашу думку, включає такі елементи:

- ідентифікація (класифікація) ризиків;
- моніторинг причин виникнення ризиків;
- моніторинг імовірності прояву кожного ризику, в результаті реалізації якого компанія може отримати значні втрати (рівень таких втрат для кожної організації визначається індивідуально);
- способи та основні показники оцінки ризиків;
- методи управління ризиками;

– інструменти контролю виконання (реалізації) методів управління ризиками та аналізу ефективності прийнятих управлінських рішень» [67, с. 183].

Безпосередньо сам процес управління фінансовими ризиками передбачає здійснення таких етапів:

1. Постановка цілі. Знаходження оптимальних компромісів між бажаним і реальним станом фінансової безпеки, потребою в фінансових ресурсах та їх обмеженістю, очікуваним фінансовим результатом і ризиком, пов'язаним із його досягненням тощо.

ТОВ «Київський м'ясокомбінат» цілями управління фінансовими ризиками є покращення стану фінансової безпеки через забезпечення безпечного рівня коефіцієнту покриття, коефіцієнта абсолютної ліквідності, коефіцієнта оборотності кредиторської і дебіторської заборгованості та коефіцієнта податкового навантаження.

2. Визначення можливих видів ризику. Ідентифікація ризиків за різними параметрами (видами, можливими наслідками тощо) дозволяє згодом більш точно оцінити їх та вибрати правильні методи управління. Для ТОВ «Київський м'ясокомбінат» в наступних етапах актуальним залишається ризик ліквідності, оскільки активна інвестиційна політика неодмінно призведе до негативного грошового потоку за результатами інвестиційної діяльності або ризик ліквідності у частині надлишкової ліквідності і зосередження коштів на банківських рахунках, що створює додатковий ризик втрати грошових коштів в умовах нестабільної банківської системи та відмова від інвестиційних проєктів. Для ТОВ «Київський м'ясокомбінат» в наступних етапах актуальним залишається ризик ділової активності, коли дебіторська і кредиторська заборгованість залишаються незбалансованими за оборотністю та тривалістю одного обороту заборгованості. Перевагу має дебіторська заборгованість, що вказує на відволікання оборотних активів підприємства з обороту, а також дебіторська заборгованість формує кредитний ризик, оскільки дебіторська заборгованість є формою товарного кредиту, що продукує ризик невчасної та неповної сплати

дебіторської заборгованості в умовах нестабільності і воєнного стану. На другому етапі відбувається якісна оцінка ризику.

3. Оцінка ризиків. Метою даного етапу є кількісний опис характеристик фінансових ризиків (імовірність реалізації, величина потенційного прибутку або збитків). У процесі проведення оцінки створюється модель імовірнісного розподілу. На даному етапі відбувається кількісна оцінка ризику. У кваліфікаційній роботі проведено оцінку ризиків ТОВ «Київський м'ясокомбінат» та визначено ймовірність погіршення фінансового стану і фінансової безпеки переважно за показниками рентабельності активів та рентабельність продажу для досягнення прибутковості і недопущення збитковості як у 2019-2020 рр., податкового навантаження, співвідношення оборотності дебіторської та кредиторської заборгованостей, відсутність єдиної стратегії забезпечення загальної ліквідності.

4. Вибір і реалізація методів управління фінансовим ризиком. На основі результатів попередніх етапів, які, по суті, є процесом аналізу ризиків і надають необхідні дані для прийняття управлінських рішень, відбувається процедура вибору найбільш правильних методів та інструментів управління фінансовими ризиками.

Для управління фінансовими ризиками використовуються методи: «передача ризику, збереження ризику (прийняття ризику на підприємство), попередження та контроль можливих втрат (поглинання ризику), ухилення від ризику(або, інакше, його уникнення)» [67, с. 184].

Метод перенесення (передачі) фінансових ризиків – метод управління фінансовими ризиками, який полягає в передачі одного чи кількох ризику на користь третіх осіб. У рамках цього методу розрізняють три основні способи: страхування, диверсифікація та хеджування. Страхування – найпоширеніший і найчастіше використовуваний спосіб управління ризиками, які можна передати на управління стороннім організаціям. Суть страхування полягає в передачі ризиків страховій компанії. Страхування за своєю суттю дуже схоже на резервування. Для ТОВ «Київський м'ясокомбінат» актуальним є страхування за кредитними

ризиками у разі формування надмірного розміру дебіторської заборгованості, фінансових витрат у разі прийняття рішення про залучення кредитів та ін. Диверсифікація як метод управління фінансовими ризиками передбачає диверсифікація діяльності, диверсифікацію постачальників чи покупців, що важливо для ТОВ «Київський м'ясокомбінат» у контексті діяльності у складі великої промислової групи, де постачання сировини і реалізація здійснюється через пов'язаних юридичних осіб («Салтівський м'ясокомбінат», «Богодухівський м'ясокомбінат», «Бердянський м'ясокомбінат», агрофірма «Світанок», мережа фірмових магазинів (понад 600) та онлайн-супермаркет «Cooker»). Диференціація буде корисна як процесом розподілу коштів між різними об'єктами вкладень капіталу, ризики та дохідність яких безпосередньо не пов'язані між собою. У разі застосування хеджування ТОВ «Київський м'ясокомбінат» може зменшити фінансовий ризик через «величину можливих фінансових втрат від зміни ціни товару, процентних ставок і валютних курсів. Хеджування здійснюється шляхом укладання врівноважувальної угоди з іншою особою (шляхом використання похідних фінансових інструментів, таких як: форвардні контракти, ф'ючерсні контракти, опціони та свопи), яка відшкодує можливі втрати в майбутньому. Застосовуючи такий метод, організація може зафіксувати для себе ціни на певні товари або курс валюти, тим самим убезпечивши себе від раптової їх зміни, і пережити несприятливі кризові часи». На жаль, більшість вітчизняних підприємств не мають достатньо досвіду та фінансової грамотності впровадження хеджування в управлінні фінансовою безпекою і фінансовими ризиками.

Метод ухилення (або уникнення) ризику – найпростіший метод управління фінансовими ризиками, що полягають в повній відмові від участі в операціях і проектах, які можуть бути ризикованими, або у здійсненні лише тих із них, які містять у собі мінімальний рівень ризику. Щодо ТОВ «Київський м'ясокомбінат»: відмова від послуг ненадійних партнерів за операціями з якими сформована дебіторська заборгованість, відмова залучення кредитів банків і відсутність фінансових витрат у складі формування фінансових результатів, відсутність прагнення до агресивного податкового планування і т. ін.

Метод попередження та контролю можливих втрат – це метод управління фінансовими ризиками, що передбачає розробку комплексу певних дій, за допомогою яких можна знизити та контролювати ступінь втрат у разі реалізації фінансового ризику. Прикладами дій, що становлять комплекс заходів реалізації даного методу, є: створення системи фінансового моніторингу, навчання персоналу, ретельне стеження за технологічними процесами з переробки м'яса та виготовлення м'ясної продукції, регулярне оновлення обладнання, введення систем контролю якості тощо.

Метод прийняття (збереження) ризику полягає в готовності прийняти можливі втрати та покрити збитки від них за свій рахунок і застосовується у випадках, коли існує можливість точно ідентифікувати джерела ризиків. Застосовуючи цей метод, менеджери ТОВ «Київський м'ясокомбінат» погоджуються піти на фінансовий ризик і при цьому очікують сприятливий результат від прийняття управлінського рішення, водночас у разі реалізації ризику він буде готовий покрити потенційний збиток. Таким чином, метод прийняття ризиків, по суті, має на увазі використання самострахування як способу управління фінансовими ризиками.

5. Контроль виконання та аналіз ефективності прийнятих рішень. Сутність ключового етапу полягає у створенні системи контролю за виконанням та аналізом ефективності результатів ухвалених управлінських рішень.

Отже, шляхи зменшення фінансових ризиків ТОВ «Київський м'ясокомбінат» повинно включати такі етапи: постановка цілі, визначення можливих видів ризику, оцінка ризиків, вибір і реалізація методів управління фінансовим ризиком серед можливих: передача ризику, збереження ризику (прийняття ризику на підприємство), попередження та контроль можливих втрат (поглинання ризику), ухилення від ризику (або, інакше, його уникнення), контроль виконання та аналіз ефективності прийнятих рішень.

3.3 Моделювання рівня фінансової безпеки підприємства

Одним із найбільш перспективних і активних напрямів управління фінансовою безпекою підприємств є моделювання рівня фінансової безпеки у середньо- та довгостроковому періоді, а також моделювання рівня фінансової безпеки на плановий рік. Із аналізу наукових джерел [68-77], видно, що проблематика моделювання висвітлена за напрямками моделювання стратегії управління фінансовою безпекою в умовах діджиталізації (Живко З., Овечкіна О., Родченко С., Сакун Л. [68]), гнучкого моделювання (Любохинець Л. [70]), моделювання за допомогою нейронних мереж (Мазютинець Г., Шаркаді М. [71], Ткаченко О., Сосновий В. [75]), імітаційне моделювання (Манойленко О., Волоснікова Н., Решетняк Н. [72]), нейро-нечітке моделювання (Шаркаді М. [77]) та ін. Визначимо рівень фінансової безпеки та рівень фінансового ризику для ТОВ «Київський м'ясокомбінат» розпочнемо з визначення планових показників і порівняння фактичних показників фінансового стану станом на кінець 2022 р. За умови отримання таких заходів, що очікуються у розвитку підприємства за умови дотримання тенденції інтенсивного розвитку, яка буза започаткована у 2020-2022 рр.:

- збільшення вартості основних засобів та збільшення виробничих потужностей з виробництва м'ясної продукції, а також капітальні інвестиції на суму 24 114,90 тис. грн;

- покращення фінансової стійкості та платоспроможності, кредитоспроможності через компенсацію дефіциту власного капіталу ТОВ «Перспективна угода»,

- покращення ліквідності та оборотності активів, що дуже важливо для ТОВ «Перспективна угода».

Баланс ТОВ «Київський м'ясокомбінат» станом на кінець 2022 р. та плановий 2023 р. наведено у табл. 3.2. За даними табл. 3.2 визначено основні показники активів, капіталу та зобов'язань: вартість основних засобів – 69 966,60 тис. грн, капітальні інвестиції, які посилять технологічне оснащення виробничого процесу – 24 114,90 тис. грн, запаси – 27 972,90 тис. грн,

торгівельна дебіторська заборгованість – 28 275,70 тис. грн, гроші – 2271,80 тис. грн, оборотні активи – 202 228,60 тис. грн, власний капітал – 183 856,20 тис. грн, торговельна кредиторська заборгованість – 27102,70 тис. грн, поточні зобов'язання – 103 053,20 тис. грн, загальна вартість активів, капіталу та зобов'язань – 296 395,70 тис. грн..

Таблиця 3.2

Баланс ТОВ «Київський м'ясокомбінат» на плановий 2023 р., тис. грн

Назва рядка	2022 р.	2023 р.
1	2	4
Актив		
I. Необоротні активи		
Нематеріальні активи	42,80	42,80
первісна вартість	59,30	69,80
накопичена амортизація	16,50	27,00
Незавершені капітальні інвестиції		24 114,90
Основні засоби:	30 508,30	69 966,60
первісна вартість	32 164,50	80 314,50
знос	1 656,20	10 347,90
Усього за розділом I	30 593,90	94 167,10
II. Оборотні активи		
Запаси	27 949,80	27 972,90
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	23 974,10	28 275,70
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом		6 590,20
Інша поточна дебіторська заборгованість	128 839,10	135 715,20
Гроші та їх еквіваленти	2 259,10	2 271,80
Інші оборотні активи	57,90	246,80
Усього за розділом II	183 876,00	202 228,60
Активи	214 469,90	296 395,70
Пасиви		
I. Власний капітал		
Зареєстрований (пайовий) капітал	32 873,50	32 874,50
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	153 845,90	150 981,70
Усього за розділом I	186 719,40	183 856,20
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення		
III. Поточні зобов'язання		
Поточна кредиторська заборгованість за:		
товари, роботи, послуги	23 974,10	27 102,70
розрахунками з бюджетом	811,70	830,10
розрахунками зі страхування	63,50	66,40

розрахунками з оплати праці	255,20	290,50
Інші поточні зобов'язання	9 002,30	89 793,20
Усього за розділом III	19 077,10	103 053,20
Пасиви	214 469,90	296 395,70

Джерело: складено за даними фінансової звітності ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Витрати у 2022 р., розраховані як сума собівартості реалізованої продукції, інших операційних витрат та інших витрат становлять 204 596,60 тис. грн, проте за рахунок економії можуть бути зменшені на мінімальні 10%, тобто на 20 460,00 тис. грн. У наступних роках та фінансових періодах економію можна буде збільшити за рахунок оптимізації управлінських та логістичних процесів. Фінансовий результат до оподаткування потенційно може становити 181 201,00 тис. грн проти фактичних 160 741,60 тис. грн.

Таблиця 3.3

**Звіт про фінансові результати ТОВ «Київський м'ясокомбінат» та
ТОВ «Перспективна угода» на плановий 2023 р., тис. грн**

Назва рядка	2022 р.	2023 р.
Чистий дохід від реалізації продукції	275 619,10	303 746,00
Собівартість реалізованої продукції	144 723,90	170 033,30
Інші операційні доходи	61 563,00	61 592,20
Інші операційні витрати	31 956,60	34 562,00
Інші витрати	1,30	1,30
Разом доходи	337 182,10	365 338,20
Разом витрати	176 681,80	204 596,60
Фінансовий результат до оподаткування	160 500,30	160 741,60
Податок на прибуток	5 908,30	5 908,30
Чистий прибуток	154 592,00	154 833,30

Джерело: складено за даними фінансової звітності ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

За проведеними розрахунками індекс фінансової безпеки (I_{FS}) ТОВ «Київський м'ясокомбінат» дорівнюватиме допустимому рівню фінансової безпеки. Проведення розрахунків коефіцієнтів та індексів вказують, що коефіцієнт покриття (K_1) становитиме 1,96 і такий показник слід вважати хорошим показником і наближеним до абсолютного стану фінансової безпеки. Проте додаткові ризики продукують співвідношення грошей та поточних зобов'язань. Коефіцієнт абсолютної ліквідності (K_2) становить 0,02 і вказує на обмежені можливості фінансування поточних зобов'язань і необхідність

оптимізації у 2023 р. як грошових коштів та інших оборотних активів, так і поточних зобов'язань. Загалом, I_L – індекс ліквідності об'єднаного підприємства перебуває на нестабільному рівні, що провокує фінансові ризики та загрози, а також вимагає управлінських рішень щодо забезпечення оптимальних пропорцій у активах та капіталі. Показники фінансової звітності за пасивами вказують на дотримання фінансової незалежності, оскільки коефіцієнт фінансової незалежності (K_4) дорівнює 0,62 та аналогічне значення має коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності (K_5). На нашу думку, така ситуація не є доброю з позиції забезпечення фінансової безпеки за напрямками ліквідності та фінансової стійкості. Для підприємства потрібно змінювати структуру капіталу та частину зобов'язань змінити за термінами залучення/погашення з поточних на довгострокові зобов'язання. Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу (K_6) перебував на високому рівні, тобто власного оборотного капіталу достатньо для фінансування поточної діяльності підприємства. Отже, I_S – індекс фінансової стійкості об'єднаного підприємства може перебувати на допустимому рівні, що максимально наближений до абсолютного стану фінансової безпеки, проте не виключено управлінські рішення щодо забезпечення оптимальних пропорцій у капіталі щодо зміни структури позикового капіталу з перспективами залучення довгострокових зобов'язань.

Рентабельність активів (K_7) визначено на рівні понад 50 %, такий рівень показника визначено для рентабельності продажу (K_8). Для планових показників на 2023 р. розрахунок рентабельності та фондівіддачі варто визначати з максимальних показників: фондівіддача ТОВ «Київський м'ясокомбінат» у 2022 р. – 9,03 грн чистого доходу від реалізації на 1 грн основних засобів.

Ділова активність – це складова фінансової безпеки, яка перебуває на кризовому рівні і вимагає особливої управлінської уваги. Основний ризик ділової активності та фінансової безпеки, загалом, – це незбалансування різних видів заборгованості за розмірами. Плановий розмір дебіторської заборгованості визначений у розмірі 170 581,10 тис. грн та загальний розмір кредиторської заборгованості визначений у розмірі 28 289,70 тис. грн, тобто у 6 разів менше.

I_{DB} – індекс боргового навантаження визначається не визначеним через відсутність фінансових витрат та відсутність боргового фінансування. I_{TB} – індекс податкового навантаження залишається на абсолютному рівні, проте у об'єднаного підприємства потрібно буде переглянути податкову політику через застосування податкових різниць, оптимізацію податкових ризиків та уникнення статусу ризикового платника податків.

Моделювання рівня фінансової безпеки на наступні періоди (2024 р.) передбачає врахування ряду вимог та рекомендацій:

1) переведення незавершених капітальних інвестицій у розмірі 24 114,90 тис. грн в основні засоби та включення їх до основної частини основних засобів, які приймають безпосередню участь у переробці м'яса та виготовленні продукції.

Баланс з плановими показниками на 2024 р., що визначені на основі рекомендацій щодо забезпечення фінансової безпеки наведені у табл. 3.5 та вказує, що вартість основних засобів збільшиться до 90 635,22 тис. грн.

Таблиця 3.5

Баланс ТОВ «Київський м'ясокомбінат» на 2024 р., тис. грн

Назва рядка	Планові показники 2023 р.	Планові показники 2024 р.	Відхилення
1	2	3	4
Активи			
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	42,80	41,15	-1,65
первісна вартість	69,80	69,80	0,00
накопичена амортизація	27,00	28,65	1,65
Незавершені капітальні інвестиції		247427,67	247 427,67
Основні засоби:	69 966,60	90 635,22	20 668,62
первісна вартість	80 314,50	104 429,40	24 114,90
знос	10 347,90	13794,18	3 446,28
Усього за розділом I	94 167,10	338 104,04	243 936,94
II. Оборотні активи			
Запаси	27 972,90	75 296,12	47 323,22
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	28 275,70	76 114,55	47 838,85
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	6 590,20	5 272,16	-1 318,04

Інша поточна дебіторська заборгованість	135 715,20		-135 715,20
Поточні фінансові інвестиції		108572,16	
Гроші та їх еквіваленти	2 271,80	10305,32	8 033,52
Інші оборотні активи	246,80	246,80	0,00
Усього за розділом II	202 228,60	275 807,11	73 578,51
Активи	296 395,70	613 911,15	317 515,45
Пасиви			
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	32 874,50	32 874,50	0,00
Нерозподілений прибуток	150 981,70	445 283,27	294 301,57

Продовж. табл. 3.5

1	2	3	4
Резервний капітал		32 700,17	32 700,17
Усього за розділом I	183 856,20	510 857,95	327 001,75
II. Довгострокові зобов'язання			
III. Поточні зобов'язання			
Поточна кредиторська заборгованість за:			
товари, роботи, послуги	27 102,70	27 102,70	0,00
розрахунками з бюджетом	830,10	830,10	0,00
розрахунками зі страхування	66,40	66,40	0,00
розрахунками з оплати праці	290,50	290,50	0,00
Інші поточні зобов'язання	89 793,20	89 793,20	0,00
Усього за розділом III	103 053,20	103 053,20	0,00
Баланс	296 395,70	613 911,15	317 515,45

Джерело: складено за даними фінансової звітності ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

При цьому збільшиться чистий дохід від реалізації продукції, оскільки збільшиться обсяг виробництва і реалізації. Фондовіддача у 2022 р. за максимальним значенням становила 9,03 грн чистого доходу від реалізації на 1 грн основних засобів, тому маємо підстави збільшувати чистий дохід на 217 757,55 тис. грн. Частка собівартості реалізованої продукції у чистому доході від реалізації ТОВ «Київський м'ясокомбінат» становила 52,51%, для розрахунків прийемо середньозважений показник – 55%. У звіті про фінансові результати з плановими показниками на 2024 р. видно, що чистий дохід від реалізації (табл. 3.6) можливо збільшити до 818 436,04 тис. грн, тобто до 514 690,04 тис. грн.

У 2024 р. планується отримання прибутку та його спрямування доцільне у нові інвестиційні проекти та розширення виробничих активів, придбання нематеріальних активів, посилення енергетичної незалежності підприємства у

контексті енергодефіциту в Україні. Незавершені капітальні інвестиції на 2024 р. заплановані та рекомендовані у розмірі 247427,67 тис. грн.

2) вартість основних засобів та нематеріальних активів відкоригується у плановому році відповідно до нарахування амортизації (амортизація на рівні 10%): знос – 10 347,90 тис. грн, первісна вартість – 80 314,50 тис. грн, залишкова вартість – 69 966,60 тис. грн,

Таблиця 3.6

Звіт про фінансові результати ТОВ «Київський м'ясокомбінат» на 2024

р., тис. грн

Назва рядка	Планові показники 2023 р.	Планові показники 2024 р.	Відхилення
Чистий дохід від реалізації продукції	303 746,00	818 436,04	514 690,04
Собівартість реалізованої продукції	170 033,30	450 139,82	280 106,52
Інші операційні доходи	61 592,20	61 592,20	0,00
Інші операційні витрати	34 562,00	31 105,80	-3 456,20
Інші витрати	1,30		-1,30
Разом доходи	365 338,20	880 028,24	514 690,04
Разом витрати	204 596,60	481 245,62	276 649,02
Фінансовий результат до оподаткування	160 741,60	398 782,62	238 041,02
Податок на прибуток за ставкою 18%	5 908,30	71 780,87	65 872,57
Чистий прибуток	154 833,30	327 001,75	172 168,45

Джерело: складено за даними фінансової звітності ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

3) оптимізувати оборотні активи у частині зменшення дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом, іншої поточної дебіторської заборгованості шляхом поповнення грошей. Сукупний розмір дебіторської заборгованості не повинен перевищувати у декілька разів кредиторську заборгованість, тому критичним для об'єднаного підприємства є перевищення у 1,5 рази, що буде відповідати нестабільному типу фінансової безпеки,

4) зміна запасів та торгівельної дебіторської заборгованості передбачається у пропорціях зміни обсягів виробництва та реалізації продукції. Вартість запасів розрахована у плановому 2024 р. у розмірі 75 296,12 тис. грн та торгівельної дебіторської заборгованості у розмірі 76 114,55 тис. грн, що відображена у оборотних активах планового консолідованого балансу (табл. 3.5),

5) встановити та дотримуватися допустимого рівня коефіцієнта абсолютної ліквідності на рівні 0,1 на основі співвідношення грошей та поточних зобов'язань. Зобов'язання понад покриття коефіцієнтом абсолютної ліквідності рекомендовано формувати за рахунок довгострокових зобов'язань, наприклад, довгострокових кредитів банків,

6) у звіті про фінансові результати передбачити фінансові витрати на обслуговування довгострокового боргу за ставкою 5-7-9%,

7) чистий прибуток, отриманий за результатами діяльності спрямовувати до власного капіталу, при цьому утворивши резервний капітал на рівні частини чистого прибутку, наприклад, 10%. Плановий розмір чистого прибутку становить 327 001,75 тис. грн з детальним розрахунком у табл. 3.6 рекомендовано розділити на резервний капітал – 327 00,17 тис. грн та нерозподілений прибуток 294 301,57 тис. грн,

8) продовжувати економію на управлінських (адміністративних) витратах (заробітна плата адміністративного персоналу, нарахування на заробітну плату адміністративного персоналу) та інших (загальнопромислових) витратах, спрощення ланцюгів постачання для підприємств, які спеціалізуються на оптовій та роздрібній торгівлі м'ясними виробами, зменшення витрат на придбання сировини,

9) формування фінансового результату до оподаткування та податку на прибуток відповідно до змін у податковому законодавстві та повернення довоєнного стану оподаткування та податкового адміністрування, ставка податку на прибуток визначена на рівні 18%.

Показники фінансової безпеки наведені у табл. 3.7. Запропоновані рекомендації щодо покращення управління фінансовою безпекою позитивно

вплинуть на загальний рівень фінансової безпеки та фінансових ризиків, у першу чергу, позитивні зміни відбулися у напрямі покращення:

- коефіцієнта покриття (K_1) від допустимого до абсолютного рівня фінансової безпеки,
- коефіцієнт абсолютної ліквідності (K_2) від критичного до абсолютного рівня фінансової безпеки,
- коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності (K_5) від допустимого до абсолютного рівня фінансової безпеки,
- коефіцієнт співвідношення оборотності дебіторської та кредиторської заборгованостей (K_{10}) від кризового до критичного рівня фінансової безпеки.

Таблиця 3.7

Індекс фінансової безпеки (I_{FS}) ТОВ «Київський м'ясокомбінат» на 2024 р.

Вид індексу	Значення показника	Тип безпеки	Значення, що присвоюється
1	2	3	4
Коефіцієнт покриття (K_1)	2,68	абсолютний	1
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (K_2)	0,10	абсолютний	1
Коефіцієнт ліквідності грошового потоку (K_3)	1,05	абсолютний	1
I_L – індекс ліквідності	1,00	абсолютний	1
Коефіцієнт фінансової незалежності (K_4)	0,83	абсолютний	1
Коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності (K_5)	0,83	абсолютний	1
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу (K_6)	0,34	абсолютний	1
I_S – індекс фінансової стійкості	1,00	абсолютний	1
Рентабельність активів (K_7), %	53,27	абсолютний	1
Рентабельність продажу (K_8), %	39,95	абсолютний	1
Коефіцієнт реінвестування прибутку (K_9)	1,00	абсолютний	1
I_E – індекс ефективності	1,00	абсолютний	1
Коефіцієнт співвідношення оборотності дебіторської та кредиторської заборгованостей (K_{10})	0,35	критичний	0,25
I_{BA} – індекс ділової активності	0,25	критичний	0,25
Коефіцієнт покриття фінансових витрат операційним прибутком (K_{11})	-		

I_{DB} – індекс боргового навантаження	1,00	абсолютний	1
Коефіцієнт податкового навантаження доходів від реалізації продукції (K_{I2})	-		
Коефіцієнт податкового навантаження із податку на прибуток (K_{I3})	18,00	абсолютний	1
I_{TB} – індекс податкового навантаження	1,00	абсолютний	1

Джерело: складено за даними фінансової звітності ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Отже, індекс фінансової безпеки ТОВ «Київський м'ясокомбінат» за умови дотримання рекомендованих заходів з управління фінансовою безпекою можна підвищити у плановому році до 0,90, що буде відповідати допустимому типу фінансової безпеки з максимальним наближенням до абсолютного стану.

Висновки до розділу 3

У розділі 3 обґрунтовано напрями покращення управління фінансовою безпекою підприємств через об'єднання ТОВ «Київський м'ясокомбінат» за умови приєднання ТОВ «Перспективна угода».

1. Визначено перспективи покращення фінансової безпеки у розрізі особливостей діяльності підприємства, що визначені власниками. Кінцевим бенефіціаром SMK Group, в тому числі ТОВ «Київський м'ясокомбінат» є Парамонов Д. Ю. Наявність за однією адресою двох підприємств, що мають спільний вид діяльності та спільного кінцевого бенефіціара ТОВ «Київський м'ясокомбінат» та ТОВ «Перспективна угода» створює додаткові можливості масштабування бізнесу і покращення фінансової безпеки.

2. Визначено шляхи зменшення фінансових ризиків ТОВ «Київський м'ясокомбінат» повинно включати такі етапи: постановка цілі, визначення можливих видів ризику, оцінка ризиків, вибір і реалізація методів управління фінансовим ризиком серед можливих: передача ризику, збереження ризику

(прийняття ризику на підприємство), попередження та контроль можливих втрат (поглинання ризику), ухилення від ризику (або, інакше, його уникнення), контроль виконання та аналіз ефективності прийнятих рішень.

3. Визначено рівень фінансової безпеки та фінансовий ефект для ТОВ «Київський м'ясокомбінат» від рекомендацій: збільшення вартості основних засобів та збільшення виробничих потужностей з виробництва м'ясної продукції, покращення ліквідності та оборотності активів, економія на управлінських (адміністративних) витратах та інших (загальновиробничих) витратах, спрощення ланцюгів постачання для підприємств, які спеціалізуються на оптовій та роздрібній торгівлі м'ясними виробами, зменшення витрат на придбання сировини.

Індекс фінансової безпеки ТОВ «Київський м'ясокомбінат» за умови дотримання рекомендованих заходів з управління фінансовою безпекою можна підвищити у плановому році до 0,90, що буде відповідати допустимому типу фінансової безпеки з максимальним наближенням до абсолютного стану.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі обґрунтовано заходи управління фінансовою безпекою підприємства на основі дослідження теоретичних положень та практичних аспектів. На основі проведеного дослідження зроблено наступні висновки та рекомендації:

1. Систематизовано підходи до трактування поняття «фінансова безпека підприємства» на основі таких загальних категорій як умова («security as a condition»), можливість («security as a opportunity»), ознака («security as a condition») чи здатність («security as a sign of, ability to»), результат («security as a result») та спеціальних (складова економічної безпеки підприємства, самостійний об'єкт управління, детермінований рівень фінансового стану, діяльність з управління ризиками, тощо). Фінансова безпека підприємства визначена як дискусійна категорія фінансової науки, яка передбачає певний фінансовий стан підприємства з можливістю забезпечувати діяльність підприємства, незважаючи на вплив реальних та потенційних, внутрішніх та зовнішніх загроз і ризиків.

2. Узагальнено теоретичні підходи управління фінансовою безпекою підприємства як системи принципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням фінансових інтересів суб'єкта фінансових відносин від зовнішніх і внутрішніх загроз та спрямованих на створення умов для сталого розвитку у майбутньому. Основні принципи управління фінансовою безпекою підприємства: системність та комплексний характер управлінських рішень; інтегрованість із загальною системою управління підприємством та економічною безпекою підприємства; спрямованість на стратегічні цілі фінансово-економічного розвитку підприємства та узгодженість з потребами сталого розвитку підприємства; безперервність (неперервність); оперативність; варіативність; ефективність та результативність управлінських рішень; плановість; законність; стимулювання та відповідальність суб'єктів управління фінансовою безпекою (уповноважений персонал і керівництво).

3. Здійснено оцінку підходів до аналізу ефективності управління фінансовою безпекою підприємства. Недоліком більшості підходів є обмеженість аналізу фінансової безпеки підприємств показниками ліквідності та фінансової стійкості, рідше – ділової активності та рентабельності. Оптимальним є підхід, що враховує аналіз ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності (ефективності), ділової активності, боргового навантаження, податкового навантаження та формує агрегований індекс фінансової безпеки.

4. Надано загальну характеристику та оцінку діяльності ТОВ «Київський м'ясокомбінат», яке належить до переробних підприємств та спеціалізується на виробництві м'ясних виробів під торговими марками «Київський м'ясокомбінат» та «Cooker». ТОВ «Київський м'ясокомбінат» пов'язане з SMK Group. ТОВ «Київський м'ясокомбінат» характеризується високою динамічністю через збільшення вартості основних засобів і нематеріальних активів, що фінансується збільшенням зареєстрованого капіталу, нерозподіленого прибутку, поточної кредиторської заборгованості. Особливістю діяльності ТОВ «Київський м'ясокомбінат» у 2020-2022 р. є забезпечення прибутковості та ефективності діяльності, незважаючи на умови воєнного стану в країні.

5. Проведено аналіз стану фінансової безпеки та фінансових ризиків ТОВ «Київський м'ясокомбінат» на основі індексу фінансової безпеки, що базується на шести індексах: ліквідності, фінансової стійкості, ефективності, ділової активності, боргового та податкового навантаження. З огляду на розраховані значення індексу фінансової безпеки можна зробити висновок про критичний стан фінансової безпеки у 2020 р. через критичний стан за більшістю напрямками, а саме: фінансовою стійкістю, ефективністю, діловою активністю та податковим навантаженням. У 2021 р. загальний тип фінансової безпеки змінився на нестабільний, оскільки індекс збільшився за рахунок покращення ефективності діяльності і забезпечення прибутковості діяльності, ділової активності, оптимізації податкового навантаження, потенційне покращення типу фінансової безпеки не відбулося через зменшення рівня ліквідності, недостатній рівень фінансової стійкості. У 2022 р. загальний тип фінансової безпеки змінився на

допустимий, проте за більшістю напрямками досягнуто абсолютного рівня, єдиний недолік у забезпечення фінансової безпеки – це ділова активність через невідповідність обсягів та обіговості дебіторської та кредиторської заборгованості.

6. Обґрунтовано перспективи покращення управління фінансовою безпекою через об'єднання ТОВ «Київський м'ясокомбінат» за умови приєднання ТОВ «Перспективна угода». Обґрунтовано організаційні зміни в діяльності та утворення акціонерного товариства з аналогічною назвою створює додаткові переваги для діяльності підприємств та їх фінансової безпеки. Ієрархія суб'єктів забезпечення фінансової безпеки передбачає наявність трьох рівнів: перший рівень – найвищі керівні органи підприємств (загальні збори акціонерів (учасників, єдиний учасник для ТОВ «Київський м'ясокомбінат» – Парамонов Денис Юсупович) та наглядова рада), другий рівень – проміжний керівний орган підприємств (виконавчий орган товариств, підзвітний загальним зборам акціонерів (учасників) і наглядовій раді, директором ТОВ «Київський м'ясокомбінат», третій рівень – нижчий рівень суб'єктів забезпечення фінансової безпеки підприємств, що об'єднує контрольні та інші служби (відділи, департаменти).

7. Проведено моделювання рівня фінансової безпеки підприємства та оцінку фінансового ефекту від запропонованих заходів покращення управління фінансовою безпекою та фінансовими ризиками. Запропоновані рекомендації щодо покращення управління фінансовою безпекою у напрямі покращення: коефіцієнта покриття (K_1) від допустимого до абсолютного рівня фінансової безпеки, коефіцієнт абсолютної ліквідності (K_2) від критичного до абсолютного рівня фінансової безпеки, коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності (K_5) від допустимого до абсолютного рівня фінансової безпеки, коефіцієнт співвідношення оборотності дебіторської та кредиторської заборгованостей (K_{10}) від кризового до критичного рівня фінансової безпеки. Індекс фінансової безпеки ТОВ «Київський м'ясокомбінат» за умови приєднання ТОВ «Перспективна угода» та дотримання рекомендованих заходів з управління фінансовою безпекою

можна підвищити у плановому році до 0,90, що буде відповідати допустимому типу фінансової безпеки з максимальним наближенням до абсолютного стану.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Біляк Ю. В. Систематизація наукових поглядів на сутність фінансової безпеки. *Економіка та держава*. 2020. № 8. С. 78–82.
2. Мельник С. І. Методологічні засади управління фінансовою безпекою підприємств: дис. ... доктора економ. наук; 21.04.02 «Економічна безпека суб'єктів господарської діяльності», Українська академія друкарства; Львівський державний університет внутрішніх справ МВС України, Львів, 2020 490 с.
3. Cherevko O., Nazarenko S., Zachosova N., Nosan N. Financial and economic security system strategic management as an independent direction of management. *The 8th International Conference on Monitoring, Modeling & Management of Emergent Economy*. 2019. Vol. 65.
4. Марусяк Н. Л., Бак Н. А. Фінансова безпека підприємства та загрози її втрати в сучасному економічному середовищі. *Економіка та держава*. 2022. № 2. С. 109–113.
5. Бутова Т. Ю. Фінансова безпека підприємства торгівлі: дис. .... доктора філософії; 051 - Економіка. Київський національний торговельно-економічний університет. Київ. 2020. 250 с.
6. Вудвуд В. В., Батієвська О. В. Фінансова безпека підприємства: сутність, цілі, принципи та шляхи забезпечення. *Підприємництво і торгівля*. 2019. Вип. 25. С. 89-93.
7. Товпик Д. В. Дем'янчук О. І. Теоретичні положення фінансової безпеки як складової економічної безпеки підприємства. *Modern Economics*. 2022. №36. С. 137-142.
8. Левковець Н. П. Ідентифікація стану економічної безпеки та базові засади і заходи її забезпечення для підприємств автомобільного транспорту. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису: дис. ... канд. економ. наук; 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної

діяльності). Національний транспортний університет Міністерства освіти і науки України, Київ, 2020. 312 с.

9. Коць Д. В. Фінансова безпека підприємства: теоретичні аспекти забезпечення. *Ефективна економіка*. 2022. № 11. URL: <https://nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/770/778>.

10. Макарчук І. М., Малишко В. В., Яременко Л. М. Фінансова безпека підприємств: характерні ознаки, складові, основні загрози й небезпеки. *Економічний вісник університету*. 2023. Випуск №56. С. 183-192.

11. Гайдуков М. О., Шуміло О. С. Визначення суті поняття «фінансова безпека підприємства» та загроз для неї. *Бізнес Інформ*. 2021. № 3. С. 87-93.

12. Жук Н. Аналіз фінансового стану як домінуючий індикатор фінансової безпеки підприємств. *Вісник економіки*. 2022. Вип. 4. С. 97–112.

13. Жук Н. Аналітична оцінка рівня фінансової безпеки підприємств. *Світ фінансів*. 2022. Вип. 3(72). С. 165-176.

14. Гріщенко І.В., Гринчук Т.П. Основні аспекти фінансового планування в системі фінансової безпеки підприємства. *Економіка та суспільство*. 2020. Вип. № 22.

15. Кужелев М. О., Федина В. В., Щербина В.Ю. Напрями зміцнення фінансової безпеки підприємства в умовах економічної нестабільності. *Економіка і управління*. 2022. № 2. С. 73-78.

16. Кириченко О. А., Кудря І. В. Вдосконалення управління фінансовою безпекою підприємств в умовах кризи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. № 10. С. 22–26.

17. Куцик В. І., Бартиш А. І. Фінансова безпека підприємства як самостійний об'єкт управління: проблеми забезпечення. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. Вип. 21.4. С. 250–255

18. Вітюк А. В., Куран О. В. Інтегральне оцінювання фінансової складової економічної безпеки машинобудівних підприємств. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 4. С. 147-159

19. Крупка М., Костецький В. Вплив державно-приватного партнерства на зміцнення фінансової безпеки суб'єктів господарювання. *Вісник економіки*. 2023. Вип. 1. С. 35–49.
20. Бондаренко С. М. Теоретичні аспекти дослідження фінансової безпеки підприємства та шляхи її забезпечення. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. Серія: "Економічні науки". 2023. №2.
21. Краснокутська Н. С., Коптєва Г. М. Дефініція поняття «фінансова безпека підприємства»: основні підходи та особливості. *Бізнес Інформ*. 2019. № 7. С. 14-19.
22. Pavlov K., Pavlova O., Kryzhanivsky S., Savchuk A. Financial security of Ukrainian enterprises: current status, main problems and ways to solve them. *Socio-Economic Problems and the State*. 2022. Vol. 26, no. 1. Pp. 3-11.
23. Пойда-Носик Н.Н., Черленяк І.І. Управління фінансовою безпекою на макро- та мікрорівнях: теоретико-методологічні засади. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: *Економіка*. 2021. № 1(57). С.59-67.
24. Про акціонерні товариства: Закон України від 27.07.2022 № 2465-IX. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n3
25. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018 № **2275-VIII**. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#n168>
26. Носова Є., Мугуєв К., Русінов В. Інформаційна складова у механізмі фінансової безпеки підприємства. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. Серія. *Економічні науки*. 2021. № 3. С. 98-107.
27. Орехова К. В., Головка О. Г., Христофорова О. М., Єфименко М. О. Особливості забезпечення фінансової безпеки підприємства в умовах пандемії Covid-19. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна серія «Економічна»*. 2022. № 102. С, 14-22.
28. Мельник С. І. Управління фінансовою безпекою підприємств: теорія, методологія, практика : монографія. Львів : «Растр-7», 2020. 384 с.

29. Жукевич С., Жук Н. Аналіз ймовірності настання кризових явищ як детермінанта фінансової безпеки підприємств харчової промисловості. *Вісник економіки*. 2023. Вип. 1. С. 182–200.

30. Рябоволик Т. Ф., Андрощук І. О., Пітел Н. С. Показники аналізу та оцінки фінансової складової економічної безпеки підприємств. *Ефективна економіка*. 2022. No 9. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/549>

31. Dokiienko L. Diagnosis of financial security level as the main tool of financial strategy development of oil-extraction companies. *Economic bulletin of national technical university of Ukraine "Kyiv polytechnic institute"*. 2020. No. 17. Pp. 194–206.

32. Докієнко Л., Гринюк Н., Наконечна О., Михайлик О. Система оцінювання фінансової безпеки операційної діяльності підприємств олійно-жирової галузі. *Agricultural and Resource Economics*. 2021. Vol. 7. No. 4. Pp. 138–159.

33. Hryhoruk P., Khrushch N, Grygoruk S. Model for Assessment of the Financial Security Level of the Enterprise Based on the Desirability Scale. *CEUR Workshop Proceedings*. 2019. Vol. 2422. P. 169-180.

34. Варналій З. С., Бондаренко С. М. Фінансова безпека підприємств України в умовах війни та повоєнного відновлення. *Економічний вісник університету*. 2023. Випуск №56. С. 106-113.

35. Stashchuk O., Shmatkovska T., Dziamulych M., Kovalska L., Talakh T., Havryliuk O. Integrated assessment, analysis and management of financial security and stability of joint-stock companies operating in the agricultural sector: a case study of Ukraine. *Scientific Papers Series "Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development"*. 2021. № 21(2).Pp. 589-602.

36. Мазютинець Г. В., Шаркаді М. М. Модель багаторівневої нейромережі визначення рівня фінансової безпеки компанії. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Математика і інформатика»*. 2022. № 40(1). С. 175–194.

37. Квасницька Р. С., Доценко І. О., Матвійчук Л. О. Оцінювання фінансової безпеки підприємства в системі забезпечення реалізації його фінансової стратегії.

Financial and credit activity: problems of theory and practice. 2019. Vol. 3, № 30. P. 95-102.

38. Правдюк Н. Л., Мулик Т. О., Мулик Я. І. Управління фінансовою безпекою підприємств: обліково-аналітичний аспект: монографія. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 224 с.

39. Дубинська О. Розробка методичних рекомендацій щодо визначення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства на основі розрахунку показників його фінансового стану. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2022. Випуск 2. С. 109-116.

40. Петряєва З.Ф. Забезпечення фінансово-економічної безпеки стратегічного розвитку підприємства. *Молодий вчений*. 2019. № 10 (74), С. 319-325.

41. Levkovets N., Pchenko V., Masalitina V., Tesliuk N. Risk-Oriented Approach to Financial Security of Motor Transport Enterprises. In *Explore Business, Technology Opportunities and Challenges after the Covid-19 Pandemic*. Edited by B. Alareeni and A. Hamdan. Lecture Notes in Networks and Systems. Cham: Springer. 2023. Vol. 495.

42. Кількість діючих суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у розрізі регіонів (2014–2021). URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

43. Аналіз ринку ковбасних виробів в Україні. URL: <https://inventure.com.ua/uk/analytics/investments/analiz-rinku-kovbasnih-virobiv-v-ukrayini>

44. Кундєєва Г. О., Тур О. В. Мікроекономічний аналіз ринку ковбасних виробів: попит. *Наукові праці Національного університету харчових технологій*. 2022. Т. 28, № 1. С. 57-66.

45. Петков О. І. Огляд ринку м'яса та м'ясної продукції в Україні. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 54. С. 131-136.

46. Гримак А. В. До питання оцінки тенденцій і кон'юнктури ринку м'ясного скотарства. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького. Серія : Економічні науки*. 2019. Т. 21, № 93. С. 13-16.

47. Гримак А. В. Особливості функціонування ринку продукції м'ясного скотарства. *Економіка та управління АПК*. 2020. № 2. С. 31-40.
48. SMK Group. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/SMK_Group
49. Діяльність підприємств. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
50. Фінансова звітність ТОВ «Київський м'ясокомбінат». URL: https://clarity-project.info/edr/24155241/finances?current_year=2022
51. Фінансова звітність ТОВ «Перспективна угода». URL: https://clarity-project.info/edr/41047155/finances?current_year=2022
52. Фінансова звітність ТОВ «Салтівський м'ясокомбінат». URL: https://clarity-project.info/edr/32566564/finances?current_year=2022
53. Фінансова звітність ПрАТ «Богодухівський м'ясокомбінат». URL: https://clarity-project.info/edr/00444122/finances?current_year=2022
54. Фінансова звітність ТОВ «Бердянський м'ясокомбінат». URL: https://clarity-project.info/edr/00443430/finances?current_year=2022
55. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>
56. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану: Закон України від 30.06.2023 № 3219-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3219-20#Text>
57. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
58. Патицька Х. О. Ризики розвитку економіки України в умовах війни: вплив на сільськогосподарський сектор. *Бізнес-Інформ*. 2023. № 4. С. 98-104.
59. Авдалян К. В. Сучасні тенденції об'єднання підприємств в економіці України. *Економіка, управління та адміністрування*. 2019. № 4. С. 3-7.

60. Іванюта Т. М., Луценко В. О. Вплив процесів злиття та поглинання на конкурентоспроможність підприємств. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2020. № 10. С. 96-102.

61. Пилипенко А. А. Забезпечення стійкості реорганізації діяльності корпоративних підприємств та їх інтегрованих об'єднань. *Український журнал прикладної економіки*. 2020. Том 5. № 2. С. 78–87

62. Лабунська С. В., Погрібняк Д. С. Формування сигнальних показників адаптивного управління в системі бухгалтерського обліку об'єднань підприємств. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2018. Вип. 30(2). С. 134-139.

63. Братута О. Г. Дослідження поняття явища «об'єднання підприємств» як процесу у складі економічної сфери буття. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Економіка і управління*. 2018. Т. 29(68), № 5. С. 38-43.

64. Левицька А.В., Янковська О.А. Ринок злиття та поглинання як індикатор інтеграційних процесів. *ECONOMICS*. 2019. №2. С.43-52.

65. Замазій О. В. Злиття/поглинання як механізм зростання сучасних підприємств. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки*. 2015. Вип. 13(3). С. 56-59.

66. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n910

67. Петик Л. О., Баськова Ю. С. Проблеми управління фінансовими ризиками в системі ризик-менеджменту та методи їх вирішення. *Бізнес Інформ*. 2022. № 10. - С. 181-186.

68. Живко З. Б., Овечкіна О. А., Родченко С. С., Сакун Л. М. Інноваційна модель стратегічного розвитку в управлінні безпековою економікою в умовах посилення зовнішньоекономічних зв'язків та діджиталізації. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2022. № 4. С. 44-51.

69. Калінеску Т. В., Підмогильний С. С. Моделювання процесів трансформацій у механізмах зміцнення економічної безпеки підприємницької діяльності. *Часопис економічних реформ*. 2022. № 3. С. 21-27.

70. Любохинець Л. С. Методологія гнучкого управління у забезпеченні економічної безпеки промислових підприємств: оцінювання та моделювання : [монографія]. Хмельницький : ХНУ, 2022. 288 с.

71. Мазютинець Г. В., Шаркаді М. М. Модель багаторівневої нейромережі визначення рівня фінансової безпеки компанії. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Математика і інформатика*. 2022. Т. 40, № 1. С. 175-194.

72. Манойленко О. В., Волоснікова Н. М., Решетняк Н. Б. Комплексна система імітаційного моделювання оцінки ефективності управління фінансовим ресурсним забезпеченням корпоративної безпеки промислового підприємства на мікроекономічному рівні. *Бізнес Інформ*. 2022. № 9. С. 27-33.

73. Нагорна І. І. Модель прогнозування рівня економічної безпеки підприємства. *Ефективна економіка*. 2022. № 6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2022_6_27

74. Радущ В. В., Лебедева О. Ю., Кушніренко Н. І., Зоріло В. В. Моделювання організаційних заходів для створення політики безпеки організації з використанням бізнес-процесів. *Інформатика та математичні методи в моделюванні*. 2021. Т. 11, № 3. С. 239-246.

75. Ткаченко О. М., Сосновий В. О. Модель прогнозування безпеки мережі за допомогою нейронних мереж. *IT synergy*. 2022. Iss. 2. С. 43-54. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/itsyn_2022_2_6

76. Тютченко С. М. Модель організації на підприємстві системи комплаєнс-контролю як інструменту підвищення його безпеки. *Бізнес Інформ*. 2021. № 3. С. 201-206.

77. Шаркаді М. М. Нейро-нечітке моделювання у системі управління фінансово-економічною безпекою. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Математика і інформатика*. 2021. Вип. 38, № 1. С. 157-164.

ДОДАТКИ

Додаток А

**Ю0901107 Фінансова звітність малого підприємства
ТОВ «Київський м'ясокомбінат» за 2020 р.**

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього року, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	0.00	0.00
первісна вартість	1001	0.50	0.00
накопичена амортизація	1002	0.50	0.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0.00	0.00
Основні засоби:	1010	8.00	7.00
первісна вартість	1011	8.20	8.20
знос	1012	0.20	1.20
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	0.00
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	0.00	0.00
Інші необоротні активи	1090	0.00	0.00
Усього за розділом I	1095	8.00	7.00
II. Оборотні активи			
Запаси:	1100	19.70	1 186.80
у тому числі готова продукція	1103	14.40	1 183.90
Поточні біологічні активи	1110	0.00	0.00
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	4.10	29.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	9.70	0.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	0.00
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	7.40	6.20
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	0.00
Гроші та їх еквіваленти	1165	20.80	310.40
Витрати майбутніх періодів	1170	0.00	0.00
Інші оборотні активи	1190	1.30	41.60
Усього за розділом II	1195	63.00	1 574.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	0.00
Баланс	1300	71.00	1 581.00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного року, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	8.70	9.00
Додатковий капітал	1410	0.00	0.00
Резервний капітал	1415	0.00	0.00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-161.90	-1 321.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	0.00
Усього за розділом I	1495	-153.20	-1 312.00
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	0.00	0.00
Короткострокові кредити банків	1600	0.00	0.00
III. Поточні зобов'язання			
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0.00	0.00
товари, роботи, послуги	1615	56.90	1 795.00
розрахунками з бюджетом	1620	7.00	57.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	0.00	0.00
розрахунками зі страхування	1625	0.00	22.00
розрахунками з оплати праці	1630	0.00	83.00
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	0.00
Інші поточні зобов'язання	1690	160.30	936.00
Усього за розділом III	1695	224.20	2 893.00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	0.00
Баланс	1900	71.00	1 581.00

Звіт про фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	15 455.00	310.70
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	15 721.00	339.10
Інші операційні доходи	2120	1.00	0.00
Інші операційні витрати	2180	894.00	156.90
Інші доходи	2240	0.00	0.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Інші витрати	2270	0.00	0.00
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	15 456.00	310.70
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	16 615.00	496.00
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	-1 159.00	-185.30
Податок на прибуток	2300	0.00	0.00
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	-1 159.00	-185.30

Додаток Б

Ю901107 Фінансова звітність малого підприємства ТОВ «Київський м'ясокомбінат» за 2021 р.

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного року, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи	1000	0.00	54.60
Нематеріальні активи			
первісна вартість	1001	0.00	59.30
накопичена амортизація	1002	0.00	4.70
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0.00	0.00
Основні засоби:	1010	7.00	786.70
первісна вартість	1011	8.20	1 359.50
знос	1012	1.20	572.80
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	0.00
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	0.00	0.00
Інші необоротні активи	1090	0.00	0.00
Усього за розділом I	1095	7.00	841.30
II. Оборотні активи	1100	1 186.80	4 462.10
Запаси:			
у тому числі готова продукція	1103	1 183.90	0.00
Поточні біологічні активи	1110	0.00	0.00
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	29.00	1 947.70
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	0.00	0.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	0.00
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	6.20	435.10
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	0.00
Г роші та їх еквіваленти	1165	310.40	25.30
Витрати майбутніх періодів	1170	0.00	0.00
Інші оборотні активи	1190	41.60	885.60
Усього за розділом II	1195	1 574.00	7 755.80
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та	1200	0.00	0.00

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного року, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
групи вибуття			
Баланс	1300	1 581.00	8 597.10

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного року, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	9.00	9.00
Додатковий капітал	1410	0.00	0.00
Резервний капітал	1415	0.00	0.00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-1 346.50	-751.10
Неоплачений капітал	1425	0.00	0.00
Усього за розділом I	1495	-1 337.50	-742.10
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	0.00	0.00
Короткострокові кредити банків	1600	0.00	0.00
III. Поточні зобов'язання			
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0.00	0.00
товари, роботи, послуги	1615	1 795.50	2 343.40
розрахунками з бюджетом	1620	82.50	189.10
у тому числі з податку на прибуток	1621	25.80	130.70
розрахунками зі страхування	1625	21.50	37.30
розрахунками з оплати праці	1630	83.50	141.10
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	0.00
Інші поточні зобов'язання	1690	935.50	6 628.30
Усього за розділом III	1695	2 918.50	9 339.20
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	0.00
Баланс	1900	1 581.00	8 597.10

Звіт про фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	54 012.00	15 455.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	55 481.60	15 721.30
Інші операційні доходи	2120	4 245.00	0.80
Інші операційні витрати	2180	2 049.30	893.30
Інші доходи	2240	0.00	0.00
Інші витрати	2270	0.00	0.00
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	58 257.00	15 455.80
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	57 530.90	16 614.60
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	726.10	-1 158.80
Податок на прибуток	2300	130.70	25.80
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	595.40	-1 184.60

Додаток В

**Ю901107 Фінансова звітність малого підприємства
ТОВ «Київський м'ясокомбінат» за 2021 р.**

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного року, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи	1000	54.60	42.80
Нематеріальні активи			
первісна вартість	1001	59.30	59.30
накопичена амортизація	1002	4.70	16.50
Незавершені капітальні інвестиції	1005	42.80	
Основні засоби:	1010	786.70	30 508.30
первісна вартість	1011	1 359.50	32 164.50
знос	1012	572.80	1 656.20
Усього за розділом I	1095	841.30	30 593.90
II. Оборотні активи	1100	4 462.10	27 949.80
Запаси:			
у тому числі готова продукція	1103	649.30	
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	1 947.70	23 974.10
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	792.20	
у тому числі з податку на прибуток	1136	1.30	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	435.10	128 839.10
Г роші та їх еквіваленти	1165	25.30	2 259.10
Витрати майбутніх періодів	1170	3.80	
Інші оборотні активи	1190	885.60	57.90

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного року, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
Усього за розділом II	1195	7 755.80	183 876.00
Баланс	1300	8 597.10	214 469.90

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного року, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	9.00	32 873.50
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-751.10	153 845.90
Усього за розділом I	1495	-742.10	186 719.40
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	8 673.40	
товари, роботи, послуги	1615	2 343.40	8 944.40
розрахунками з бюджетом	1620	189.10	811.70
у тому числі з податку на прибуток	1621	130.70	
розрахунками зі страхування	1625	37.30	63.50
розрахунками з оплати праці	1630	141.10	255.20
Інші поточні зобов'язання	1690	6 628.30	9 002.30
Усього за розділом III	1695	9 339.20	19 077.10
Баланс	1900	8 597.10	214 469.90

Звіт про фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	275 619.10	54 012.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	144 723.90	55 481.60
Інші операційні доходи	2120	61 563.00	4 245.00
Інші операційні витрати	2180	31 956.60	2 049.30
Інші витрати	2270	1.30	
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	337 182.10	58 257.00
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	176 681.80	57 530.90
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	160 500.30	726.10
Податок на прибуток	2300	5 908.30	130.70
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	154 592.00	595.40

Додаток Г

Оцінка фінансових ризиків ТОВ «Київський м'ясокомбінат»

Показник	2019	2020	2021	2022	Показники оцінки ризику		
					Дисперсія	Середньо-квадратичне (стандартне) відхилення	Коефіцієнт варіації
Коефіцієнт покриття (K_1),	0,28	0,54	0,83	9,64	20,71	4,55	1,83
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (K_2)	0,09	0,11	0,003	0,12	0,00	0,05	0,01
Коефіцієнт ліквідності грошового потоку (K_3)	0,98	1,02	0,995	1,01	0,00	0,02	0,00
I_L – індекс ліквідності	0,58	0,83	0,42	1,00	0,07	0,26	0,02
Коефіцієнт фінансової незалежності (K_4)	-2,16	-0,85	-0,09	0,87	1,64	1,28	-0,73
Коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності (K_5)	-2,16	-0,85	-0,09	0,87	1,64	1,28	-0,73
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу (K_6)	-1,05	-1,01	-2,13	0,88	1,56	1,25	-0,47
I_S – індекс фінансової стійкості	0,00	0,00	0,00	1,00	0,25	0,50	0,25
Рентабельність активів (K_7), %	-260,99	-74,93	6,93	72,08	20824,38	144,31	-81,06
Рентабельність продажу (K_8), %	-59,64	-7,66	1,10	56,09	2245,78	47,39	-222,13
Коефіцієнт реінвестування прибутку (K_9)	0,00	0,00	1,00	1,00	0,33	0,58	0,17
I_E – індекс ефективності	0,00	0,00	0,92	1,00	0,31	0,56	0,16
Коефіцієнт співвідношення оборотності дебіторської та кредиторської заборгованостей (K_{10})	44,17	56,34	0,85	0,07	851,30	29,18	8,39
I_{BA} – індекс ділової активності	0,00	0,00	0,75	0,00	0,14	0,38	0,19
I_{DB} – індекс боргового навантаження	1,00	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00	
Коефіцієнт податкового навантаження із податку на прибуток (K_{13})	-	102,22	18,00	3,68	2834,70	53,24	22,88
I_{TB} – індекс податкового навантаження	1,00	0,00	0,75	1,00	0,22	0,47	0,08
I_{FS} – індекс фінансової безпеки підприємств	0,31	0,30	0,54	0,87	0,07	0,27	0,04

Джерело: складено за даними фінансової звітності ТОВ «Київський м'ясокомбінат»